

SIEMENS

NORGE

Nr. 4
Des. 1965

Forsiden: Jul i den gamle kirke.

Det er første gang jeg på denne plassen i avisen vår skal skrive noen ord om året som er gått og resultatene vi har nådd. Men, før jeg gjør det, vil jeg gjerne benytte anledningen til her å takke medarbeiderne i Syd-Norge som jeg tidligere ikke kjente, men som jeg nå har møtt i de to siste årene, for all den velvilje og forståelse dere har vist meg og for den positive vilje til samarbeide som kommer frem over alt.

Det året vi nå snart har bak oss har som helhet både hjemme og ute vært preget av økonomisk vekst. Men konkurransen er om mulig blitt ennå hardere og vi er hemmet av at de to handelsblokkene i Europa, EFTA og EEC, ennå ikke er kommet på talefot med hverandre.

Alle bedrifter må, som konkurransesituasjonen er i dag, stadig passe på at den organisasjonsform man arbeider med til enhver tid er den mest hensiktsmessige. Noe som er meget viktig i den forbindelse er at bedriften gjøres fleksibel, det vil si at den blir så omstillingsdyktig som mulig for å kunne tilpasse seg de stadig skiftende krav som markedet og konkurransen stiller.

Dette gjelder ikke minst et firma som vårt med vår mangeartede virksomhet som spenner fra planlegging og bygging av elektriske anlegg for kraftverk, industri, kommunikasjon og hjem, over salg av materiell av enhver art til en produksjon som vi også eksporterer. Det er nødvendig å gjøre oss ennå sterkere og mer tilpansningsdyktige for det ennå hardere konkurranseklima som sikkert venter oss.

Arbeidet med moderniseringen av vår organisasjon som ble påbegynt i fjor har som dere vet pågått også i år og vil fortsette i 1966. — La oss se litt nærmere på enkelte deler av vår virksomhet i 1965:

Heller ikke i år er det lykkedes oss å komme frem til løsning av spørsmålet om tilførselsvei på Linderud. Saken har ligget til utredning hos forskjellige av kommunens etater, og resultatet er inntil i dag negativt. Spørsmålet er nå grepet an etter en ny linje som vi håper skal føre frem. For vårt firma er iallfall den viktigste oppgave ved byggingen på Linderud å kunne samle all vår virksomhet i Oslo der.

Produksjonen på Sluppen har gått etter det programmet vi satte oss som mål for året.

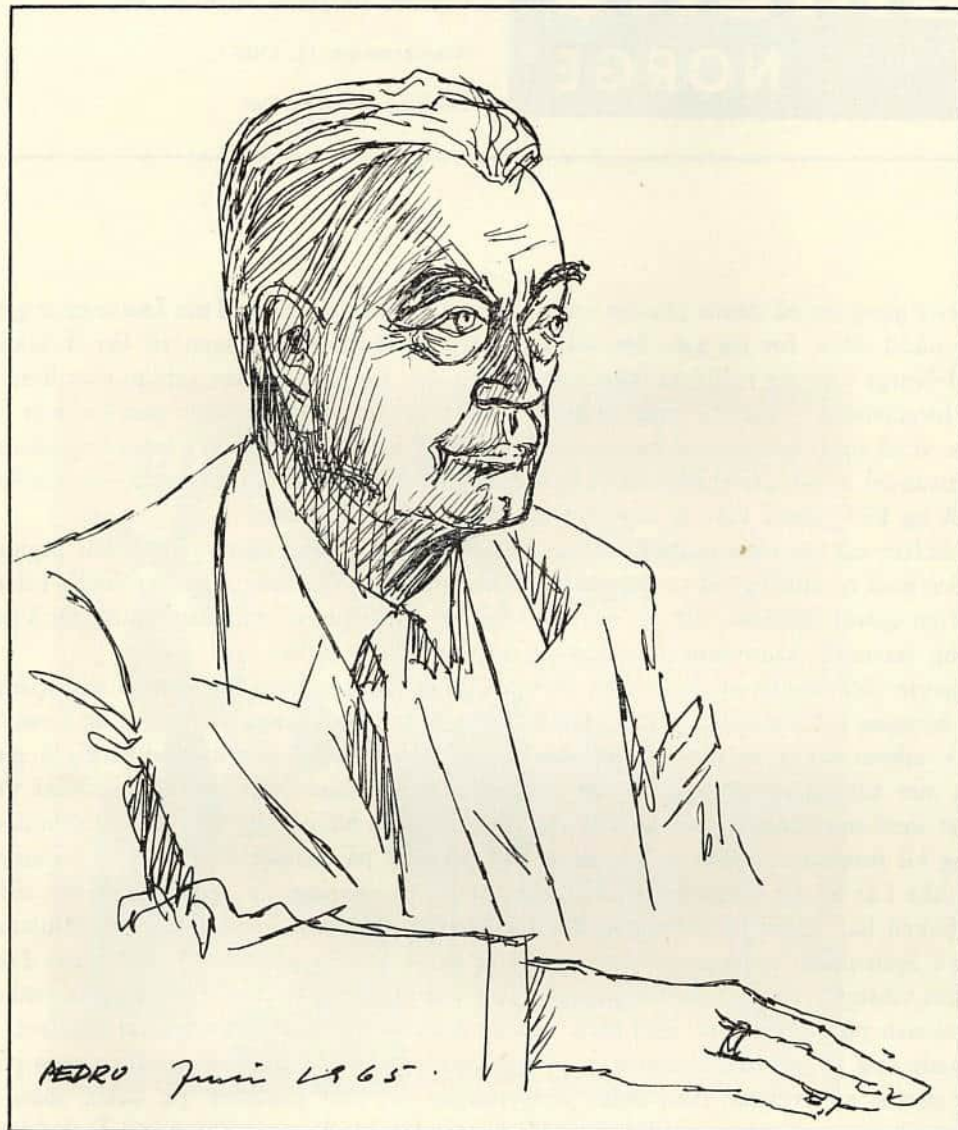
Vårt økede salg på varmesektoren har sprenget den tidligere ramme for produksjonen på Tomter. Vi undersøker derfor nå hvordan man under hensyntagen til alle faktorer på beste måte skal kunne komme frem til en ny og større produksjonsenhet med den konkurranseevne som forholdene i dag gjør absolutt nødvendig. — Som dere vet har vi i Oslo foretatt en del omflyttinger for å få de avdelinger og grupper samlet som etter sitt arbeidsområde hører naturlig sammen. Svakstrømsavdelingen er nå samlet i Rosenborggaten, og avdelingene for kraftforsyning, industri og installasjon med anleggs- og konstruksjonsavdelingen og montasje i Sandakerveien. I Rosenkrantzgaten sitter foruten administrasjonen med visse merkantile avdelinger, salgsavdelingen, reklameavdelingen og også ledelsen av våre montører.

Omsetningen i det siste foretningssår viser igjen økning i forhold til det foregående og er også større enn det budsjett vi har arbeidet etter. Den kommer antagelig til å ligge ved ca. 165 mill. kroner, men med samme knappe prosentuale bruttofortjeneste som i fjor. Vi har dessverre også måttet registrere kraftig vekst i omkostningene, slik at sluttresultatet ikke blir så godt som omsetningsøkningen alene skulle tilsi. Kampen for en bedre rentabilitet vil sikkert også i årene som kommer måtte føres videre med alle fornuftige midler. — Jeg kan nevne at ordreinngangen, som jo til en viss grad danner grunnlaget for virksomheten i 1966, har vært tilfredsstillende.

På vegne av direksjonen vil jeg gjerne slutte med å takke alle våre medarbeidere for det året som er gått; takke for god og helhjertet innsats. Det er kanskje ikke helt riktig å takke noen bestemt, men la meg allikevel rette en spesiell takk til dere som med god vilje og pågangsmot har bidratt til at vi i år er kommet så langt som vi er i våre rasjonaliserings- og moderniseringsbestrebelsler.

Og så vil jeg til slutt ønske alle: En riktig god jul og et godt nytt år på arbeidsplassene og i hjemmene!

T. J. trekker seg tilbake.

Direktør T. Dehli Jemtland

Tegnet av Pedro.

Ved utløpet av vårt forretningsår, ved månedskiftet sept./okt., trakk direktør T. Dehli Jemtland seg tilbake fra sin stilling som administrerende direktør. Han overtar nå vervet som formann i firmaets styre.

Direktør Jemtland har i over 40 år vært knyttet til vårt firma; først som ingeniør og direktør i Trondheim og fra 1947 som administrerende direktør med sete i Oslo.

Det er få mennesker gitt så fullhjertet og helt å kunne gå inn for løsningen av de oppgaver man

er blitt pålagt i livet som direktør Jemtland. Det er få gitt å kunne prege og utforme sitt miljø som han har kunnet gjøre det med sine fremragende evner og stor dyktighet. I vårt firmas historie vil han fremstå som en av de mest markante profiler.

Jeg vil også gjerne på denne plass, takke ham på vegne av alle dem som er knyttet til firmaet vårt, for hva han har betydd for Siemens i Norge gjennom denne lange rekken av skapende arbeidsår.

Thv. Selmer.

(Se også neste side).

Ved elskverdig imøtekommenhet fra adm. dir. Selmer har vi fått tillatelse til å gjengi den tale han holdt for dir. Jemtland på hans 70 års dag.

KJÆRE GEBURSDAGSBARN!

Som du vil huske er vi i våre samtaler flere ganger kommet inn på de forskjellige måter vi mennesker ser på vårt arbeide. — Enkelte betrakter det som en mer eller mindre tilfeldig *jobb*, andre føler seg mer bundet til den daglige dont, for dem blir hverdagen fylt av deres *arbeide*. — Men det finnes også et mindretall som så sterkt identifiserer seg med de oppgaver livet gir, at deres virke blir et *kall*.

Jeg står her som representant for alle dem som er knyttet til firmaet vårt og som gjerne i dag vil gratulere deg og ønske deg fortsatt mange, mange gode og lykkelige år.

Men vi vil også så gjerne på denne din 70 årsdag hylde deg ved å takke for at du alltid *følte og fylte ditt virke* i vårt firma som et *kall*.

Vi takker for din *makeløse* arbeidsinnsats, din uslitelige arbeidsglede og ditt godt humør, for din rolige og selvfølgelige måte å ta ansvaret på, for din måte å lede og å skape skape atmosfære.

Jeg skrev noen ord til deg ved en tidligere anledning, jeg tror det var ved din 60 årsdag, at du har evnen til å inspirere slik at «den gråeste kontorhverdag kan bli til et eventyr». Hva jeg dengang skrev gjelder også i dag.

Jeg står her i dag, som jeg sa, først og fremst som representant for alle dem som er knyttet til firmaet vårt, men la meg også få takke deg personlig for hva du har betydd for din herstående disippel.

Da jeg var din medarbeider i 1939, var du 70 % eldre enn meg, i dag er dette forhold redusert til halvparten, og parallelt med denne reduksjon av den relative aldersforskjell er det vokset frem et vennskap som jeg setter overordentlig pris på og som jeg i dag gjerne vil takke deg for.

Takk fremfor alt for den lange, lange rekke av samtaler gjennom årene, i hvilke du ga av din rike og modne erfaring, og hvor mange problemer måtte finne seg i hårdhendt behandling og løsning.

Til de høyeste nytelser regnet Epikure å kunne spasere i en søylegang, samtalende med en venn, drikkende fikenvin utspedt med vann.

Spasere har vi vel ikke alltid gjort og fremfor alt var ikke alltid fikenvinen utspedt med vann, men samtalene med deg har alltid stått for meg som lykkelige og positive timer.

Når jeg i dag vil ønske deg noe ekstra godt for de kommende år, så er det at du i fullt mon får anvende din utvilsomme og store evne til den epikureiske nydelse: Samtalen med venner —

REKREASJONSSTEDER I TYSKLAND VINTEREN 1965/66

I vintermånedene kan Siemens-ansatte finne rekreasjon på en rekke feriesteder i Tyskland, såsom i Ettershaus, i Siemens-Berghaus og i 7 pensjonater hvor Siemens har truffet spesielle avtaler («Vertragsheime»). I Siemens rekreasjonshjem Berneck gjennomføres forebyggende kurer for arbeidssker og arbeidere.

Rekreasjonsplassene er, som tidligere nevnt, bestemt for medarbeidere som ifølge bedriftslegens råd trenger ferie for å gjenvinne helsen eller forebygge eller som står under hardt arbeidspress. Ennvidere tas hensyn til vedkommendes ansiennitet, antall barn og andre sosiale synspunkter.

Oppholdet varer vanligvis i 2 uker. Hvis det er ledige plasser, kan det også bli tale om et opphold på bare 1 uke.

Tilreis dager: 9.12, 23.12, 8.1, 22.1, 5.2, 19.2, 5.3, 19.3, 2.4.

	Pensjonspris inkl. betjening
Ettershaus i Bad Harzburg for funksjonærer	DM 5.50
Siemens-Berghaus ved Bayrischzell (1050 m), for alle Siemens ansatte	» 4.00
Pensjonater (Vertragsheime) for alle Siemens ansatte:	
Gjestgiveri <i>Hanses-Bräutigam</i> (fra 8.1) i Latrop ved Schmallenberg, Rothaargebirge, 430 m, høyder i omegnen opptil 800 m o.h.	» 9.50
Gjestgiveri <i>Heizmannshof</i> ved Hinterzarten Sør-Schwarzwald, 850 m o.h.	» 11.00
<i>Walmendinger Haus</i> i Hirchegg, Kleines Walsertal, 1250 m o.h.	» 9.50
Haus <i>Mannes-Essig</i> i Vorderhindelang i Allgäu, 850 m, halvpensjon	» 6.50
<i>Wildparkhotel</i> i Alterschrofen ved Füssen i Allgäu, 800 m o.h.	» 9.00
Haus <i>Berghof</i> i Lenggries i Isarwinkel, Oberbayern, 700 m o.h.	» 9.75
<i>Wandberghütte</i> i Geigelstein-området, 1450 m o.h., sør for Hohenaschau, på østerriksk område. Plasing på værelser eller fellesrom (ekstrabuss fra Rosenheim til Huben og retur)	» 4.50

Pensjonsprisene gjelder både for Siemens ansatte og deres familiemedlemmer; i «Vertragsheime» er det reduserte priser for barn under 10 år.

Barn tas opp:
i Siemens-Berghaus og i Vertragsheime fra de er 4 år
i Ettershaus og i Wandberghütte fra de er 11 år.
Fordeling av plassene begynner den 17.11.65. Søknader som innløper senere, vil bli behandlet så sant de ønskede plasser ennå er disponible. Søknad sendes til:

Siemens & Halske AG
Siemens-Schuckertwerke AG
Zentralverwaltung Ausland
(für Sozialpolitische Abteilung)
852 Erlangen/Vesttyskland
Postfach 325.

Vi ønsker
vår nye
administrerende
direktør
velkommen.

Den 1. oktober i år overtok Thorvald Selmer stillingen som administrerende direktør i Siemens Norge A/S etter at han har vært viseadministrerende direktør fra 1. oktober 1963. Men hans virksomhet i firmaet innskrenker seg som kjent ikke hertil, idet han allerede i 1939 begynte i Siemens Trondheim etter at han hadde vært i ASEA fra han tok sin eksamen ved NTH i 1937. I 1946 ble han direktør for Trondheim-bedriften. Direktør Selmers anlegg og interesser begrenser seg imidlertid ikke bare til firmaet. Av hans virksomhet utenfor bedriften vil jeg fra hans Trondheimstid nevne at han har vært styremedlem og formann i Den Norske Ingeniørforening, Trøndelag-avdeling, ennvidere styremedlem i Trøndelag Industriforening og direksjonsmedlem i A/S Graakalbanen. Her i Oslo er han blitt medlem av styret i A/S Christiania Glasmagasin og i Rådet for Norsk Designcentrum. — Hans spesielle hobbies tror jeg er fiske og jakt, i den nevnte rekkefølge.

Thorvald Selmer er født i Trondheim, men i tillegg til de verdifulle egenskaper han har som trønder, har han et «landsomfattende» blikk for det som rører seg i forbindelse med en såpass stor bedrift som vår. Jeg pleier spøkefullt å si at jeg 3 ganger har utpekt ham som min kandidat: da han ble

Direktør Selmer ser fremover

ansatt i 1939, da han ble direktør i Trondheim i 1946 og da han nå ble administrerende direktør i hele Siemens Norge. Det ville jeg ikke ha gjort — iallfall ikke i de siste 2 tilfelle — hvis jeg ikke hadde lært ham å kjenne som en dynamisk, interessert og energisk og klok personlighet, parret med andre verdifulle menneskelige egenskaper, kort sagt en mann jeg liker.

Jeg ønsker ham all mulig lykke i hans fremtidige virke! —

T. Debli Jemtland.

Øistein Harsem og Arne Faafeng:

SIEMENS ELEKTRONMIKROSKOP et hjelpemiddel for bruddundersøkelser.

Det er ikke mange måneder siden den materialtekniske avdeling i Det norske Veritas fikk et Siemens elektronmikroskop til disposisjon i sitt arbeid med å lete etter årsakene bak brudd og annen svikt i skrogdetaljer og maskinkomponenter. Mikroskopet er et av de ytterst få av denne type som brukes på det skipstekniske felt i Europa, og ved hjelp av det regner forskerne med å få svar på problemer som de før ikke kunne få løst.

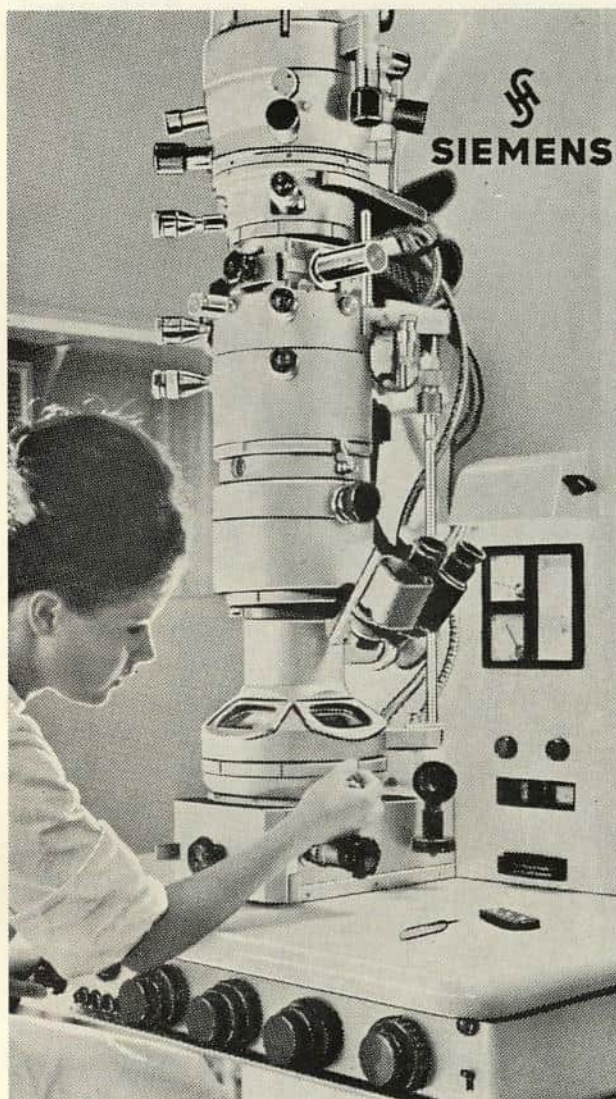
Forfatterne av denne artikkelen, Øistein Harsem og Arne Faafeng, har begge utdannet seg spesielt i det man i dag kaller «mikrofraktografi», for å kunne arbeide med det nye mikroskopet, Harsem ved S.T.C.A.N. Laboratoire de Physique des Métaux i Paris og Faafeng ved Siemens & Halske A.G. i Vest-Berlin og ved Institutet för Metallforskning i Stockholm.

Når det gjelder bruddundersøkelser, har lysmikroskopet sin begrensning bl. a. på grunn av liten dybdeskarphet. Et nytt hjelpemiddel er i de senere år mer og mer kommet til anvendelse på dette område, nemlig elektronmikroskopet, bl. a. på grunn av dets store dybdeskarphet, vide forstørrelsesområde og gode oppløsningsevne. Da hver bruddtype har sin spesielle topografi og markering, kan man på grunnlag av disse kjennetegn avgjøre hvilke typer brudd det dreier seg om. Denne form for strukturanalyse blir benevnt som mikrofraktografi eller elektronfraktografi. Så helt ny er ikke denne strukturanalysen. Spesielt i Frankrike og England har man i adskillige år systematisk utviklet teknikken.

Vårt elektronmikroskop, som ble montert i våre kontorer i Storgaten i mars i år, er av Siemens fabrikk, og har typebetegnelsen Elmiskop I. Dette mikroskopet er det første og foreløpig det eneste som er installert ved en ikke-statlig institusjon her i landet.

Hvordan virker så et slikt mikroskop? Meget kortfattet og skjematisk kan strålegangen og avbildningen i et elektronmikroskop beskrives på følgende måte.

Elektroner fra en hårnålformet wolframkatode akselereres med spenninger opp til 100 kV og går i høyvakuum gjennom et magnetfelt (kondensorlin-

se-system). Det er magnetiske linser som benyttes i den type elektronmikroskop vi har fått. Dette linse-systemet har til oppgave å samle strålene og sende dem mot objektet. Etter at strålene har passert objektet, går de gjennom et objektiv og samles til et mellom bilde. Dette mellom bildet blir ikke oppfanget på noen skjerm, men det er forstørret i forhold til objektet.

Strålene går videre gjennom en mellomlinse og et såkalt projektiv, hvoretter mellom bildet blir avbildet på en fluorecensskjerm. Den totale elektronoptiske forstørrelse kan ved hjelp av bestemte linsekombinasjoner varieres fra ca. 200 til ca. 180 000 ganger.

Preparatet eller objektet som skal undersøkes i et elektronmikroskop ved relativ høy forstørrelse (6000—20 000 x), må tilfredsstillende meget strenge krav med hensyn til preparering. Vi har for våre spesielle undersøkelser tatt i bruk den såkalte replikkemetoden. Denne metoden blir benyttet der

Fig. 1.

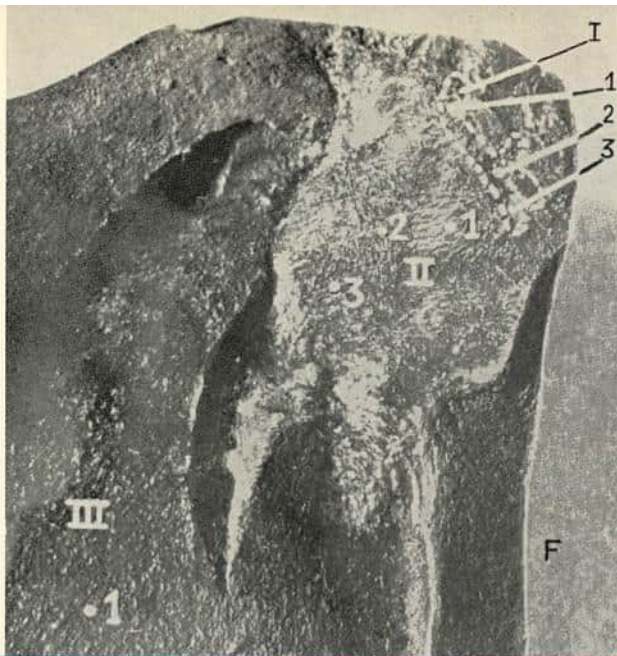

Fig. 2.

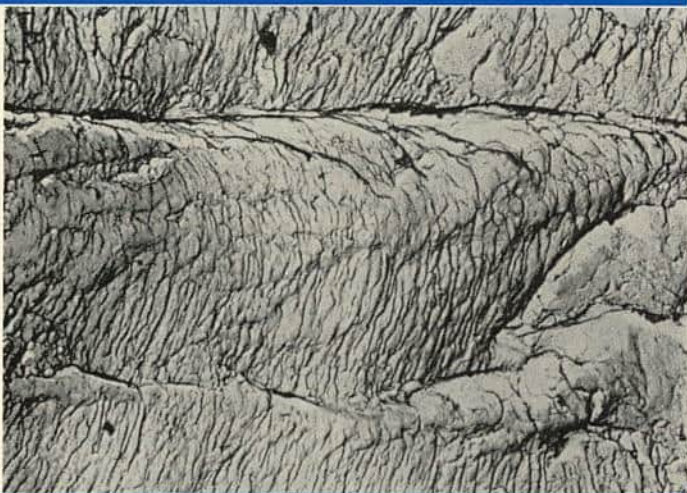

Fig. 3

man ønsker et direkte avtrykk av bruddoverflaten for eksaminasjon under stor forstørrelse. Flytende plast pensles på området som skal undersøkes. Når plasten er tørket, «strippes» hinnen av meget forsiktig. Avtrykket gjengir nøyaktig strukturen i overflaten, men innen denne blir synlig i mikroskopet må preparatet pådampes et kullskikt. Pådampingen av kull foregår i høyvakuum, og det dannes på denne måten en sammenhengende kullfilm. Man kan også pådampe et edelmetall for å få større kontrast i preparatet. Plasten løses deretter i et oppløsningsmiddel, og kullfilmen «fikses opp» på en preparatbeholder eller grid. Det blir således kullfilmen som skal betraktes i mikroskopet. Denne metode inneholder en vesentlig del av finessene bak denne form for strukturanalyse.

Første trinn i en bruddundersøkelse er alltid en okulærbesiktelse for å fastlegge bruddets startpunkt, eventuelt retning og type. I mange tilfelle vil man på denne måten ikke kunne trekke noen konklusjon om bruddårsaken. Her er det så elektronmikroskopet kommer oss til hjelp, og i de aller fleste tilfelle fins det derved en mulighet for å løse problemet.

Som eksempel på et problem som er løst ved bruk av elektronmikroskopet, kan nevnes en havarert, dvs. brukket veivaksel. Foto 1 viser bruddområdet ved initieringsstedet (startpunkt), og spørsmålet som ble stilt, var da om bruddet skyldtes en materialfeil eller om andre faktorer kom inn i bildet, da ingen tidligere hadde sett et tilsvarende bruddutseende. Det ble tatt mange replikker av bruddflaten. Foto nr. 2 er fra en av disse, slik vi ser dem på fluorescensskjermen.

Hva kan vi så utlede av disse bildene? For fullt ut å dra nytte av opplysningene bildene gir, fordres det kjennskap til bruddmekanismer, samt den topografi og markering som de forskjellige bruddtyper gir. Likeså bør man kjenne til materialets mikrostruktur. Alle øvrige materialdata kommer også godt med i denne forbindelse.

På foto nr. 2 vises det en del linjer merket med pil a. Disse linjene er typisk for et utmatningsbrudd med vekslende belastninger. De kalles for bruddlinjer (eng.: *striations*), og disse dannes ved oppholdet mellom lastvekslene. Da det dannes en bruddlinje for hver lastveksel, kan avstanden mellom dem gi en antydning om spenningsforholdet under bruddforløpet.

Ved pil mrk. b vises det noen groplignende merker (eng.: *dimples*). Disse indikasjoner forekommer i alle former av deformasjonsbrudd (seige brudd). Formen på gropene gir oss mulighet til å avgjøre om det f. eks. dreier seg om et «normalt» deformasjonsbrudd eller et torsjonsbrudd. Gropenes stør-

relse derimot er mer eller mindre avhengig av materialets mikrostruktur. Når begge disse typer bruddmarkeringer (*dimples* og *striations*) forekommer, vil bruddlinjene indikere at det har forekommet vekslende belastninger. At en også finner «dimples», betyr at spenningsamplituden har vært relativt stor, og man har således fått vekselvis utmatning og deformasjonsbrudd. Et eksempel på hvordan disse bruddmarkeringene ser ut når de forekommer separat, viser foto 3 og 4. Disse bilder gjengir andre brudd enn det forannevnte. Foto 3 er et «normalt» utmatningsbrudd med bruddlinjer (*striations*). Foto 4 er overflaten på et seigbrudd eller deformasjonsbrudd med de såkalte gropene (*dimples*).

Som det forhåpentlig har fremgått av denne meget korte beskrivelse har vi stor nytte av elektronmikroskopet i våre fraktografiske undersøkelser. Det er ved å tyde de forskjellige bruddflaters topografi og markering vi kan skille bruddårsakene fra hverandre.

Dette var et eksempel på ett enkelt anvendelsesområde for elektronmikroskopet, men det er etter hvert meningen at det skal benyttes også på en rekke andre felt innen materialforskningen.

Det kan utvilsomt sies at når dette elektronmikroskop nå tas i bruk, representerer dette et nytt tiltak fra Det norske Veritas i arbeidet for å få bygget stadig sikrere skip. Hvis det også utenfor skipsindustrien skulle være behov for lignende metallurgiske undersøkelser, regner man med at man også vil kunne stå til disposisjon for slike oppdrag i tiden som kommer.

JULENS PREMIEOPPGAVER

Her skal strekene erstattes med geografiske navn, så setningene blir fullstendige og får mening:

1. Disse kjøttstykkene er or'ntlig — . (Landsdel i Norge.)
2. Men han Lars klarte å skille — . (Sted i Gudbrandsdalen.)
3. Vi har intet — til overs. (By i Europa.)
4. De bodde i en fredelig — i Sveits. (By i China.)
5. Han brakk den ene — . (Norsk by.)
6. Det var en — som svømte der borte. (To steder i Gudbrandsdalen.)
7. «Det får — seg», sa gutten. (Også i Gudbrandsdalen.)
8. Det var virkelig gått et stort — i den — posen. (By i England og by i Frankrike.)

9. Hvorfor kan ikke vi le, når — ? (Ved Bergensbanen.)
10. Hvorfor kan ikke vi se, når — ? (Hollandsk koloni — og drikk.)

HVEM HAR GJORT DET?

1. Hvem slo Sigrid Storråde i ansiktet?
2. Hvem myrdet Håkon Jarl?
3. Hvem bodde i en tønne?
4. Hvem komponerte musikken til Bjørnsons «Maria Stuart»?
5. Hvem lot to av sine dronninger henrette?
6. Hvem bodde oppå en støtte?
7. Hvem fløy først fra Europa til Amerika?
8. Hvem fløy naken ut på gaten og ropte «Hevrekka»?
9. Hvem skrev «Robinson Crusoe»?
10. Hvem hogg over den gordiske knute?
11. Hvem så skjevt til alle mennesker, ikke minst til kong Sverre?
12. Hvem satte varme på en av oldtidens 7 underverker, for selv å bli berømt?

Vi setter opp to premier for riktig løsning av ovennevnte to premieoppgaver. Svarene må sendes redaksjonen innen 25.1.66. Hvis flere riktige løsninger vil det bli foretatt loddtrekning.

PRISLAPPER

En lov i USA pålegger detaljhandlere å sette tydelig pris på alle varer. Loven har møtt atskillig motstand fra forretningsdrivende, men dyrehandler Trefflich synes å være den som har de beste argumenter å fare med.

— Jeg tør anmode lovens opphavsmann å komme ned i min forretning og hjelpe meg med å etterkomme bestemmelsen. Jeg vil gjerne se ham feste prislapper på hver eneste av mine alligatorer, slanger, apekatter og fugler. Spesielt ser jeg frem til en minnerik stund når han skal sette prislappen på min sorte panter.

— Nei, hør her, Jensen, det er bare barna du skal ta på fanget

RIKTIG LYS SKAPER TRIVSEL I HJEMMET

Om De bygger nytt hus eller bare skal fikse litt på leiligheten, søk først råd hos Deres installatør når det gjelder lysanlegget. Plasingen av lampepunkter og stikkontakter er avgjørende for et godt resultat. Prøv å forklare omtrent hvordan De vil plassere møblene og hvor de forskjellige arbeidsplasser er. Det er viktig for installatøren å vite hvordan kjøkkenet blir innredet, hvor De skal stryke, sy, spille, lese avisen og hvor barna skal arbeide med leksene.

De må handle med omhu når De skal kjøpe belysningsutstyr. Pass på at de fleste lamper gir godt lys. Det er bedre med få, litt store lyspærer enn mange små. I kjøkkenet og på barneværelset må hele rommet være godt opplyst. Det er skadelig for øynene med sterk plass-belysning og dårlig eller intet lys i rommet ellers. Lyset skal komme ovenfra, slik plassert at det ikke blir skygge på arbeidsstedet.

I stuen må de praktiske krav selvfølgelig vike noe for ønsket om kos og hygge. Ved omtanke og kritisk valg av lamper som passer til interiøret, kan nytte, stil og hygge ofte kombineres på en utmerket måte. Riktig valgt og plassert, vil god belysning med høyt lysnivå gi stuen et langt bedre utseende enn lyset fra en enslig lampett, som ofte er utstyrt med kulørt lyspære.

I godt lys kommer fargene til sin rett og blomstene får nytt liv. Lyset i entréen er viktig. Sørg for et intimt og flatterende lys ved speilet, så gjestene føler seg vel når de ser seg i det. (Selv kan De studere Deres ansikt i speilet på det godt opplyste badet).

Er De av de heldige med hage, kan De forlenge sesongen ved å plassere flomlyslamper over de peneste bedene. Det er frapperende vakkert og gir mørke høstkvelder en optimistisk hygge.

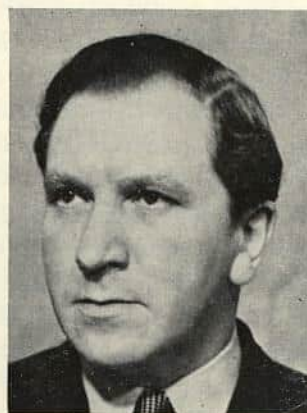

Det er skadelig for øynene med sterk plassbelysning og dårlig lys ellers.

Fra 1. oktober 1965 består

DIREKSJONEN

i Siemens Norge A/S av følgende:

Administrerende direktør Thorvald Selmer, som også fortsatt representerer S & H i direksjonen.

Direktør Knut Astrup, merkantil direktør.

Direktør Johan Bottheim, som i direksjonen representerer SSW/SE.

En høstreise til Bergen.

Herbert Balzer heter en ung tysk praktikant fra S & H og SSW som for tiden arbeider hos oss. Hans store interesse er å reise og lære natur og folk å kjenne. Les om denne turen som han foretok nå i høst til Bergen.

Allerede i lang tid har jeg drømt om å lære Skandinavia å kjenne, for jeg vil si det rett ut: å reise er min kjepphest. Stor var derfor min glede, da jeg fikk vite at jeg i et halvt år skulle få lære og arbeide i Oslo. Lenge før reisen begynte, hadde jeg de forskjelligste planer i hodet, ja, helt opp til Nordkapp ville jeg reise. Men etter å ha studert Norgeskartet litt nøyer, måtte jeg droppe denne planen. Hittil har jeg hatt mange deilige turer i dette landet, f. eks. til Svinesund, Kongsvinger, Trondheim.

Nå vil jeg fortelle litt om en av mine herligste reiser — til Bergen —, men vent endelig ikke noen nøyaktig reisebeskrivelse, nei, en slik kan en bedre få kjøpt i bokhandelen. Men jeg vil skildre noen av mine inntrykk.

Full av forventninger bilte jeg en vidunderlig septemberdag fra Oslo i retning Hallingdal med min trofaste følgesvenn — en gammel VW. Hva kommer vi til å oppleve? Allerede etter de første kilometre begynte veien å slynge seg i mange kurver mellom de høye fjellene. De skogrike bakkene lyser allerede i høstlige farger og som kulørte fargeflekker skiller løvtrærne seg ut fra gran og furu.

Vi kjører forbi Tyrifjorden — forresten et populært utfartssted for Oslos befolkning — forbi Hønefoss og innsjøen Krøderen, hvor fjellene allerede rager opp i over 1000 m høyde. Ingen bondegårder, ingen kornakre karakteriserer landskapet her, men bare vill natur — ugjestmildt barskt fjell, fossende bekker og elver samt mye mye skog. Ja, Norge er et herlig land!

I Nesbyen besøkte jeg Norges eldste friluftsmuseum, «Hallingdal Folkemuseet», med sine trebygninger som representerer hele tidsepoker av distriktets byggekultur. Reisen går videre og ved Gol svinger jeg inn i Hallingdal, hvor Hallsteinfossen og Verme-fossen styrter sine vannmasser ned i dalen. I Torpo hadde jeg nesten kjørt forbi den gamle stavkirken, med de nydelige utskjæringene på portalen.

Nå stiger veien opp til Geilo, det populære vintersportssted ved inngangen til høyfjellet. Kort deretter forsvinner de tette skoger fra veikanten, bare gress og nøysomme bjerketrær kan vokse på den

karrige jorden. Dvergberkene er så forkrøplet at man nærmest blir minnet om en forlatt slagmark.

Plutselig bak et fjell kommer det veldige Hallingskarvet til syne med sin høyde på nesten 2000 m. Toppen er dekket med sne og jeg formoder at solen i årets løp aldri greier å smelte den. Her begynner den evige vinter. Skyer begynner å hulle inn en del av fjelltoppene, og det varer ikke lenge før de første regndråper faller i dalen. Jeg overnatter på Ustaoset — jeg vil aldri lære å uttale dette navn korrekt — og jeg håper på solskinn til neste morgen.

Dessverre blir jeg skuffet, for lenge etter at jeg har stått opp hamrer regndråpene fremdeles løs på vindusrutene. Så rart dette landskapet er: i solskinn lyser alt så vakkert og nyskapt, men når tunge regnskyer dekker himmelen, virker plutselig alt så trøstløst og beklemmende.

Jeg kaster det siste blikk på Ustevannet, før sjøen forsvinner bak fjellene. I serpentiner fører veien høyere og høyere oppover, og omsider kommer jeg til «Dyranut Turisthytte», som er det høyeste punkt av dette passet. Her i nesten 1300 m høyde ser man bare fjell og klipper, hvor det bare er plass for motstandsdyktig gress og enkelte sneklatter. Stor bekymring volder riktignok veien meg. Jeg vil her ikke komme med noen kritikk, idet jeg allerede har beskjeftiget meg grundig med veibyggingsproblemer i Norge. Men i dette avsnitt ligner veien nærmest et hullkort: det gjelder å vike unna for tusener

av hull. Jeg var nær fortvilelsens rand, for på tross av den høyeste konsentrasjon var min manøvrering ikke alltid vellykket. Så jeg var sjeleglad, da jeg hadde overvunnet denne strekningen. Hvis bilen min hadde blitt skadet, hvem kunne ha hjulpet meg i disse ensomme trakter?

Alle mine bekymringer blir oppveiet av Hardangerviddas praktfulle platå med sine utallige små og store fosser.

Plutselig blir jeg vekket av mine drømmerier: Det buldrer og durer — — — jeg er kommet til Vøringsfossen, som styrter 163 m ned i en dyp kløft. Som jeg står ved kanten av fjellplatået, med det loddrette dype juv like foran meg, har jeg følelsen av at naturen vil overvelde meg helt. Dessverre planlegger man å utnytte denne vannkraft til industrielle formål. Hvorfor, spør jeg meg, vil man ødelegge naturen her? Jeg håper inderlig at denne planen aldri blir virkeliggjort.

Langs de bratte skråninger slynger den smale veien seg nedover til dalen, til Eidfjord. Å kjøre forbi en møtende bil er et kunststykke, ofte er det bare noen få centimeter mellom bilen og fjellet. Til min store forskrekkelse blir jeg vitne til et fjellras foran meg: antakelig forårsaket ved det voldsomme regnvær i forrige natt løsner en diger klippeblokk og sperrer halvparten av kjørebanen.

Jeg er glad for å kunne hvile meg litt på fergen fra Kinsarvik til Kvandal. Vidunderlig er utsikten på fjellene, som synes å styrte uten overgang ned i vannet.

Før jeg kommer til Bergen, kjører jeg over Fykse bru og opp til den ville kløften, Togagjelet. 500 km ligger etter til sammen 13 timers kjøring bak meg, da jeg kommer til Norges nest største by.

Hansabyen Bergen har en praktfull beliggenhet ved Byfjorden, omgitt av Fløyen og Ulrikken med sine skogkledte skråninger. I sin tid var byen et av Skandinavias viktigste handelssentre. Den dag i dag minner historiske bygninger, såsom Bryggen og Bergenhus Festning, om denne blomstringstid, hvor hansaene behersket havene. Denne tid blir riktig levende når man går gjennom «Hanseatisk Museum» og bak den typiske kontorpulten studerer bokføringen fra dengang i «Debet- og kreditboken». Med kunstfull håndskrift står der:

.... Johannes Jensen debet 12 daler
.... Johannes Johansen debet 50 daler
.... Johannes Nilsen debet 10 daler.

Var ikke kjøpmannens yrke i hine dager, til tross for alle farer, også forbundet med romantikk? — Jeg tror det.

Men Bergen har ikke helt mistet sin stilling som handelssted, for havnen er i dag omlastingsplass spesielt for Vest- og Nord-Norge. Herr Alfheim ved Siemens Bergen er min utmerkede guide og det som gjør størst inntrykk på meg er den livlige trafikken i havnen og på torvet like ved, samt under sight-seeingturen: det gamle Bergen, festning Bergenhus, Bryggen og Fantoft stavkirke. Høydepunktet blir svevebaneturen opp til Ulrikken, hvorfra man har en vidunderlig utsikt over Bergen og fjellene, på sjøer og fjorder . . .

Reisen endte riktignok ikke her, fordi det fulgte en like herlig tilbakereise. Men allikevel vil jeg avslutte min rapport med å si: Norge er et rikt land, rikt på praktfull natur!

Orientalisk.

En araber gikk en dag til naboen sin og spurte om å få låne et tau av ham. Denne svarte imidlertid at han trengte tauet selv.

— Skal du bruke det lenge? undret naboen seg.

— Ja, det tror jeg nok, svarte tauets eier, for jeg skal binde sand med det.

— En kan da ikke binde sand med tau, sa naboen forbløffet.

— En kan gjøre hva som helst med et tau, når en ikke vil låne det bort, var svaret.

Ingen kan få Dem til å føle Dem mindreverdige uten at De selv er enig.

Gamle Lars nede i Nedregården måtte følge sin kone til byen da hun følte seg meget uvel og skulle undersøkes på et sykehus.

En sykesøster tok seg av konen og ba Lars om å vente en stund, så skulle han få beskjed om hva som feilte henne.

Omsider kom legen ut til Lars.

— Jeg tror nok, sa han, at det er en liten Angina i anmarsj.

— Trøste og bære, svarte Lars, vi som har åtte fra før.

— Som jeg sa, Nils, man behøver ikke å være snill for å få julegaver.

På besøk i Europas største, private forskningsinstitutt.

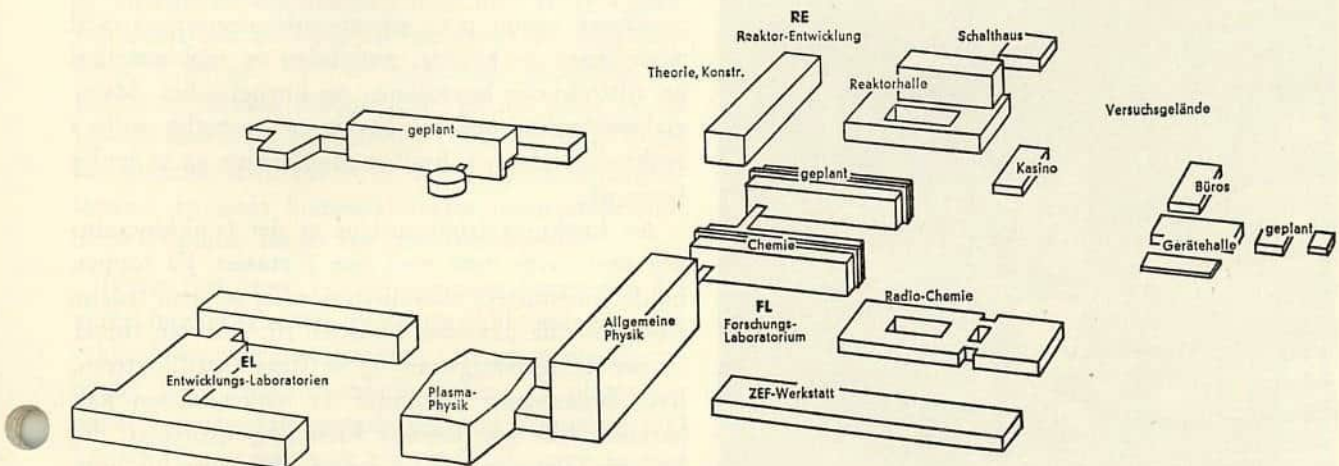

Fig. 1

Utvikling av stadig nye og bedre produksjonsmidler og metoder er forutsetningen for at vi skal klare å holde en rask levestandardsøkning vedlike. I teknikkens barndom opplevde vi de store oppfinners tid, nye apparater, maskiner etc. var ofte mer eller mindre enkeltmenns prestasjoner, mens det i dag bak nye produkter oftest ligger årevis intens forskning av flere mann og med innsats en mengde fine og kostbare instrumenter og apparater. Utviklings- og forskningsarbeidet er således blitt meget kapitalkrevende, og vi opplever i dag at i stor utstrekning offentlige institusjoner med tilgang til skattebetalernes sårt sammenslitte midler fører an når det gjelder grunnlagsforskning og utvikling, f. eks. tekniske universiteter og militære forskningsinstitutt. I mange land har også større firmaer kunnet finansiere mye forskning med slike midler gjennom militære kontrakter. Det er således ganske bemerkelsesverdig at et privat firma helt med egne midler bygger ut et forskningsanlegg av de dimensjoner som det vårt moderfirma nettopp har innviet i Erlangen.

Fra forrige nummer av Siemensavisen vil leserne alt kjenne litt til bakgrunnen for dette utviklings- og forskningssettret, de hovedsaklige arbeidsområder og dimensjonene, og jeg skulle tro dette har skjerpet appetitten på en nærmere titt bak kulissene for å få et mer konkret bilde av arbeidsoppgavene og metodene. Erkjennelsen av en slik interesse var det også som lå bak tiltaket «de åpne dørers dager»

kort etter den offisielle innvielsen i mai i år. De tre hovedgruppene, utviklingslaboratoriene, forskningslaboratoriene og laboratoriene for reaktorutvikling fikk hver sin ettermiddag innby de andre gruppene til en rundgang på sine domener og vise dem hva de virkelig syslet med. Innflyttingen i laboratoriene begynte for vel 2 år siden, jeg har også selv hatt min arbeidsplass her nesten så lenge, og i denne tiden har vi gått og sett på hverandre morgen og kveld, spist middag ved samme bord osv., men i grunnen hatt meget vage forestillinger om hverandres gjøren og laden. Og det er vel kanskje ikke så merkelig heller, 1400 mann fordelt på byggenes 61 000 m² store, samlede gulvflate er jo ikke så lett å overskue. Jeg vil forsøke å formidle inntrykket av disse rundvandringene, men må straks få bemerke at det blir mange snarveier i ruten. Vår rute dengang var på i alt 6 trykte sider, og likevel inneholdt også den mange hull. Før vi starter opp har vi nok et overblikk over byggenes orientering, som skulle fremgå av skissen ovenfor samt bildet på side 14 i forrige nummer.

Reaktorfolkene var de første vertene. Den 25 m høye reaktorhallen danner her et markant blikkefang. Om man venter å få se en atomreaktor i virksomhet der inne, blir man skuffet. Men det er nok av imponerende prøvebygninger likevel. Alle deler eller delsystem må jo prøves ut grundig og disse prøvene må av teknologiske grunner gjøres i full målestokk. På bildet nr. 2 ser vi f. eks. prøveopp-

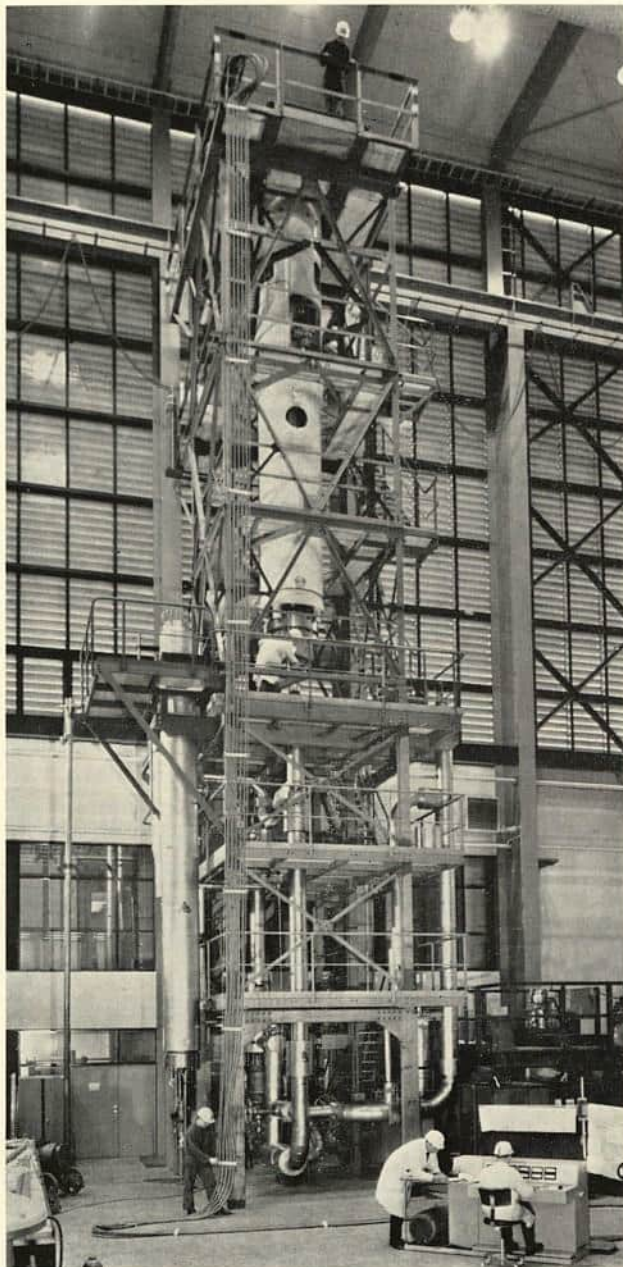

Fig. 2. Reaktorhallen

byggingen av lademaskinen for en 50 MW forskningsreaktor. Denne maskinen skal vende brennelementene under drift og også bytte ut utbrente elementer, og veier hele 34 tonn. I hallen var det også forsøk i gang for utvikling av nye brennelementer, prøver med regulatorstaver m. m. Foruten forskningsreaktoren, nevnt ovenfor og som tas i drift i disse dager, skal Siemens i de nærmeste år bygge en 100 MW reaktor og nok en på 282 MW, alle med delvis forskjellige prinsipper for kjøling og moderering.

I det langstrakte bygget til venstre for den store reaktorhallen finner vi en serie velutrustede rom for materialundersøkelser. For materialene i reaktorkjernen stiller reaktorteknikken store og til dels nye

krav, f. eks. må brennelementhylsene absorbere lite neutroner for å kunne oppnå en god neutronøkonomi med bedre utnyttelse av brennstoffet og dessuten ha høy fasthet og korrosjonsbestandighet ved de høye forekommende kjølemiddeltemperaturene. Her har legeringer med zirkon kommet til hjelp. Også for kjølerørene i kulldioksydkjølte trykkrørsreaktorer venter man seg at zirkonlegeringer med tilsetninger av kobber, molybden og niobium skal ha tilstrekkelig korrosjons- og krypefasthet. Materialproblemene spiller således en vesentlig rolle i reaktorutviklingen, hvilket rundgangen ga et synlig bevis på.

Av forskningslaboratoriene er det fysikkbygningen som ruver mest med sine 7 etasjer. På toppen holder instituttets administrasjon og øverste ledelse med prof. dr. Boeschel i spissen til, dessuten finner vi her et foredragsrom og et stort utstillingsrom, hvor interessante resultater av virksomheten kan beskjues. Alle som besøker forskningsinstituttet, det kan bli bortimot 800 pr. mnd., blir ført hit opp. Utsikten over anlegget, byen og omgivelsene er selvfølgelig heller ikke dårlig.

Hovedtyngden av forskningsoppgavene innen sterkstrømsteknikken i dag ligger på områdene de faste stoffers fysikk og plasmafysikken. For oss ikke-fysikere sier alle analyseapparater og metoder her lite. Men noen av resultatene er interessante og begripelige nok, f. eks. fremstilling av sterke magneter ved hjelp av supraledere. Supraledningen, dvs. at den ohmske motstand forsvinner hos en del materialer ved meget lave temperaturer, har vært kjent i over 50 år. De tidligere kjente supraledere har dog mistet sine karakteristiske egenskaper allerede i ganske svake magnetiske felt, og da var de jo ubrukbare for det som nettopp skulle være vitsen med dem, nemlig å lage sterke magnetfelt. Først etter 1955 er såkalte harde supraledere blitt utviklet, og her igjen har en legering med zirkon og niobium

Fig. 3. Supraledning

vist seg å være løsningen. Bilde nr. 3 viser en spole viklet med slik tråd. Inne i spolen oppnås et felt på 50 000 gauss. Den supraledende evnen oppnås ved $\div 254^\circ$. Kortslyttes spolen kan den brukes som permanentmagnet.

Innen halvlederfysikken er det luminescensdioder og loserdioder det arbeides mest med i øyeblikket. Av de nyere halvlederkomponenter er feltplaten verdt å nevne. Ved en magnetisk induksjon på 10 000 gauss øker motstanden i en slik plate til det 10—20 doble av motstanden i feltfritt rom. I det før nevnte utstillingsrom er denne egenskap demonstrert i en liten kommentatorløs likestrømsmotor, hvor feltplater sørger for strømvendingen.

Foran den store fysikkbygningen ligger den lavere, bunkerlignende plasmafysikkbygningen. De tykke betongveggene har den fått på grunn av arbeidet med meget energirik stråling. I plasmakanoner oppnås strømningshastigheter på opptil 500 km/sek. Undersøkelsene gir verdifulle opplysninger om forholdene i lysbuer både for bryterkonstruksjoner, for fremstilling av kjemiske grunnstoff og for utvikling av plasmapistoler til påsprutning av forskjellige slags metallsjikt på andre metaller.

Direkte omforming av kjemisk energi til elektrisk energi, uten omveien om mekanisk, har det vært arbeidet intenst med de siste årtier. Ett av de prinsippene er den såkalte kalde forbrenning av vannstoff og surstoff, som er grunnlaget for brennstoffcellen. At denne alt har nådd en temmelig høy teknisk standard, og videre kan bli til nytte og glede, ble på en fortreffelig måte demonstrert på dammen som er anlagt ved siden av fysikkbygningene. Midtpunktet for vår interesse, selve brennstoffcellen, skal befinne seg omtrent midt i båten, bakerst skimter vi gassbeholderne og imellom dem likestrømsmotoren. Effekten er så stor som 500 W, og det angås at båten skal kunne gjøre sine 4 knop med 5 personer ombord. I Tyskland finnes det for øvrig sjøer hvor bruk av motorbåter er forbudt på grunn av støyplogen.

Kjemilaboratoriet skaffer de materiale forutsetningene for de fysikalske undersøkelsene på halvleder- og supraledningsområdet. Man fikk beskue fremstillingen av rene halvledermaterialer av forskjellige slag, og det unektelig imponerende med urenhetsgrader på en milliontedels prosent.

Til høyre for fysikkbygningen ligger laboratoriet for radiokjemi, bygd som atriumshus. Innenfor den store glassfronten finner vi rom med nesten 1 m tykke betongvegger og blyglassvinduer. Utenfor disse kan forskerne uten strålingsfare foreta sine

Fig. 4. Med 7 km i timen og med 5 personer ombord kan denne båten kjøre. Egentlig ikke noe sensasjonelt, men båten blir drevet frem med en fullstendig ny driftstart: Brennstoffceller mater båtens elektromotor med elektrisk energi. Disse brennstoffceller, som nå er driftsferdig utviklet i det nye Siemens Forskningscenter i Erlangen, lager ikke noe stinkende, skadelige ekshaustgasser, men istedenfor et stoff som ikke kan skade noen: det reneste vann.

Vårt bilde viser båten med brennstoffcelledrift på et vann ved Forskningscentret, hvor det under åpningsfestlighetene den 26. mai 1965 for første gang ble vist for offentligheten.

undersøkelser med radioaktive materialer. Foruten de naturlige, aktive materialer blir radiokjemiske metoder for analyser utviklet. I gunstige tilfeller kan på denne måten ett fremmedatom blant 1000 milliarder av grunnmaterialets påvises. For dette arbeidet er sinnrike manipulatorer nesten en forutsetning.

Siste ettermiddagen var turen kommet til utviklingslaboratoriene, og dermed tar vi skrittet fra en mer eller mindre fjern fremtids mulighet til dagsaktuelle anvendelser. I det U-formede byggkomplekset lengst fremme er det først og fremst automatiseringen av industrielle prosesser og den såkalte kraftelektronikken det arbeides med. Men også mer langfristige arbeidsoppgaver som bygger på nye erkjennelser fra fysikken og kjemien, blir tatt opp. Omforming av varme direkte til elektrisk energi etter det magnetohydrodynamiske prinsipp er en av disse. Gass som er oppvarmet til nesten 3000° og har en høy ionisasjonsgrad (plasma) strømmer med stor hastighet gjennom et sterkt magnetfelt. Dette fører de positive og negative ladningene mot hver sin side, hvor de oppfanges av elektrodeplater, slik at det mellom disse oppstår en spenning. Andre aktuelle oppgaver er termoelektrisk energifremstilling med halvledere, det nær beslektede Peltierske kjøleprinsipp og laserstrålingen for materialbearbeidelse m. m.

I styre- og reguleringsteknikken har det vist seg å være hensiktsmessig å bygge opp stadig forekommende funksjoner i enheter med bestemte elektriske såvel som mekaniske egenskaper. Dette medfører en mye bedre oversikt og er nesten en forutsetning ved større automasjonsoppgaver. Prosjekteringen forenkles, likeledes montasjen og vedlikeholdet, og fremstillingsteknisk er det gunstig å få større serier av like enheter. Utviklingen av slike enheter med funksjonsprøver under ekstreme forhold beskjeftiger således mange mennesker her. Men også oppbygningen av fullstendige system blir gjort. Som et lite eksempel kan numerisk styring av verktøymaskiner nevnes (sinumerik), hvor det arbeides med en nøyaktighet på en tiendedels promille. Ellers finnes det nok av oppgaver fra hele industri- og kraftforsyningsområdet.

En nær tilknytning til automasjonen har også kraftelektronikken. Med hjelp av tyristoren, et element som er nesten like ungt som dette årtier, kan man regulere effekter opp til flere MW praktisk talt treghetsløst. Men først må problemene med sammenbygningen til større enheter, serie- og parallellkoblinger løses, et praktisk byggestensprinsipp legges opp og koblinger utvikles som fullt ut nyttiggjør seg tyristorens egenskaper. Vi kan som eksempel kikke på vårt største tyristoranlegg som hittil er tatt i drift. Bildet viser til høyre tyristoraskapene under prøvningen i vår store laboratoriehall. Bak alle sikringene skjuler seg resten av tyristorbyggestenene. Disse lar seg lett bytte ut og hele systemet

Fig. 5. Manipulator-Radiokjemi

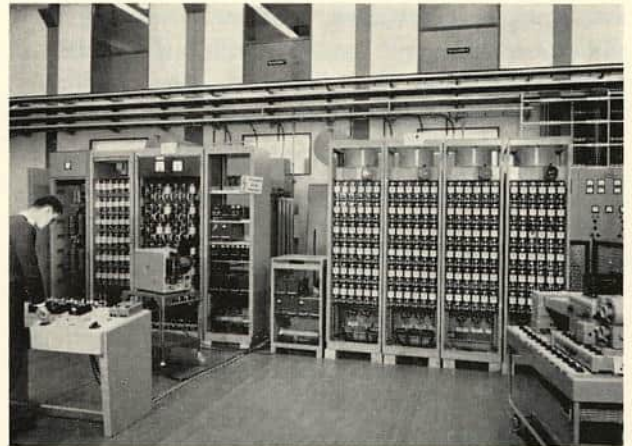

Fig. 6. Store laboratoriehall - Kraftelektronikk

byr på en høy grad av fleksibilitet. Skapene, som inneholder 36 tyristorer L 0260 hver, representerer en ytelse på 2×1 MW. De inngår i et anlegg for styringen av en likestrømsmotordrevet roterende saks for et varmvalseverk. Knivparet for saksen er festet til to sylindrer og skal klippe av 10 cm foran og bak av stålbandet når det kommer fra den første valseoperasjonen. Bandet kan ha en hastighet på opptil 2 m/sek, er 50 cm bredt og 2—3 cm tykt. For å få det riktige snitt må knivene ha samme hastighet som bandet i snittøyeblikket, og for å unngå unødvendig skrap bør lengdene ikke avvike mye fra de 10 cm. Styreinnretningen får beskjed om bandets posisjon og hastighet fra en fotoselle og en hastighetsmåleinnretning, og regner så ut når og til hvilken hastighet sylindrene må aksellereres. Etter snittet må de straks settes still igjen. Anlegget har vært i drift ca. et halvår nå og har gitt mange verdifulle erfaringer.

Turtallsregulering av likestrømsanotorer vil vedbli å være et vesentlig anvendelsesområde for tyristoren, men etter hvert vil også asynkron- og synkronmotoren komme sterkere inn i bildet, og det arbeides intenst med utviklingen av de mest egnede kretser for styringen av disse. Vekselrettere, frekvensomformere og likespenningsomformere er andre anvendelsesområder som man kan vente vil øke i betydning.

Og dermed får vi avslutte rundgangen. Teknisk er vi kanskje ikke blitt stort klokere, men bildet av virksomheten ved de forskjellige grupper har fått et visst perspektiv. De som skulle ha lyst til å utdype dette mer, kan ta for seg Siemens Zeitschrift nr. 5 fra i år. Og så kan jeg jo igjen minne om at gjestfriheten er stor her, og ingen burde besøke Erlangen uten å bli med dr. Otto på en vandring mellom og gjennom bygningene her.

Fra «Familien Iversen ved bridgebordet»

Av R. Halle - 1945

Bibbi var kanskje ikke så skarp i logikken som broren, men hun hadde fantasi og en intuisjon som gjorde henne til en fryktet motstander ved bridgebordet.

	Bibbi										
	♠ K 4 3 2										
	♥ Ingen										
	♦ 5 4 3										
	♣ Ess Kn 8 7 5 2										
Charlotte	<table border="0" style="text-align: center; width: 60px; height: 60px;"> <tr><td></td><td>N</td><td></td></tr> <tr><td>V</td><td></td><td>Ø</td></tr> <tr><td></td><td>S</td><td></td></tr> </table>		N		V		Ø		S		Majoren
	N										
V		Ø									
	S										
♠ D		♠ Ess 10 9 8									
♥ K 9 8 7		♥ Kn 6 5									
♦ Kn 10 9 7 2		♦ E K D 8 6									
♣ 10 9 4		♣ D									
	Einar										
	♠ Kn 7 6 5										
	♥ Ess D 10 4 3 2										
	♦ Ingen										
	♣ K 6 3										

Majoren hadde delt, og meldingen gikk:

Øst	Syd	Vest	Nord
1 ♦	1 ♥	2 ♦	2 ♠
Dbl.	Pass	3 ♦	Pass
3 gr.	Pass	Pass	4 ♣
Pass	Pass	4 ♦	Pass
Pass	4 ♥	Dbl.	Pass
Pass	4 ♠	Pass	Pass
Dbl.	5 ♣	Pass	Pass
Dbl.	Pass	Pass	R.dbl.
Pass	Pass	5 ♦	Pass
Pass	Dbl.	Pass	Pass
R.dbl.	Pass	Pass	6 ♣
Dbl.	Pass	Pass	R.dbl.
Pass	Pass	Pass	

— Får jeg gjentatt meldingsforløpet, sa Charlotte.

— Det skulle jeg også gjerne få, kom det smilende fra Bibbi.

— Dere kvinnfolk husker aldri noen ting, brøt majoren av og spilte ut ruter K.

— Det skal også godt gjøres å huske disse meldingene her, sa Einar, — men vi bør iallfall prøve å fastholde, at Bibbi spiller 6 kløver redoblet, etter ruteråpning hos far og ruterstøtte hos mor. Vinner du dette, Bibbi, skal du få et par silkestrømper av meg, om jeg så skal ofre hele min sigarettkvote for å skaffe dem.

— Dette høres bra ut, sa Bibbi, og stakk ruter K med trumf på bordet. Så kom liten hjerter, og Charlotte vred seg på stolen.

— La den gå du mor, sa Einar, — husk på silkestrømpene mine.

Charlotte følte seg lettet og la en liten, Bibbi stakk med trumf. Så kom nok en ruter til trumf, og hjerter Ess, som ga avkast for den siste ruter. Så kløver K, og D falt fra majoren. Nå kom hjerter D. Charlotte måtte dekke med K, Bibbi stjal og da Kn kom fra Majoren, var hjerterne godspilt.

— Nå gjelder det bare å komme inn på bordet, sa Einar sarkastisk.

— Tja, sa Bibbi, det er ingen umulighet, bare det sitter som det skal. Så slo hun Ess Kn i kløver og spar K! Majoren stakk med esset, og Bibbi skalv av spenning da moren skulle legge på. Men den som har fantasi, har også hell, Charlotte måtte følge med spar D og dermed ble knekten innkomst til hjerterne på bordet.

— Nydelig spill, sa Einar.

— Det kaller jeg flaks, at mor hadde spar D single, sa majoren.

— Det var Bibbis eneste sjanse, men det var sannelig ikke lett å se den, repliserte Einar.

— Det blir neppe lettere å få se de silkestrømpene du lovet meg, sa Bibbi, og kastet et vemodig blick ned på sine siste, oppmaskede chiffons.

Stoff til neste nummer av avisen må

sendes redaktøren i n n e n 25. januar

1966.

Beretning om pensjonskassenes virksomhet i året 1964.

Av inngåtte midler i 1964 er kr. 1 007 627.— anbragt i pantelån, og kr. 50 360.— i aksjer.

Fellesforvaltningen av midler tilhørende pensjonskassene hadde i 1964 en gjennomsnittlig renteinntekt på 5.08 %.

I løpet av 1964 er en enkepensjon og en barnepensjon blitt aktuell.

Det er i 1964 utbetalt pensjoner med kr. 314 687.—.

Som utløsningsbeløp for fratrådte medlemmer er i 1964 utbetalt kr. 157 590.—.

Pensjonskassenes samlede formue pr. 31.12 1964 var kr. 15 713 902.78.

Vi har i løpet av året 1964 i samarbeid med vår konsulent, direktør Alexander og Forsikringsrådet sanert antall fonds ved at «Fond for firmaets øvrige tilskudd» og «Fond for eldre arbeidere» begge er overført til «Premiefond I». Dette er grunnen til at det både på utgift- og inntektsiden i driftsregnskapet figurerer en post fra og til fondene.

En del av fondene er også brukt til premieutbetaling i det forløpne år.

A/S Proton's pensjonskasser for funksjonærer og arbeidere.

Driftsregnskap 1964

<i>Utgifter:</i>		<i>Inntekter:</i>	
Betalte pensjoner	kr. 314 687.—	Premier og tilskudd	kr. 603 880.—
Utløsningsbeløp	» 157 590.—	Renteinntekt	» 813 250.45
Renter m.v.	» 9 360.91	Overført fra fondene	» 2 091 838.58
Overført for året til fondene ..	» 3 027 331.12		
	<u>kr. 3 508 969.03</u>		<u>kr. 3 508 969.03</u>

Status pr. 31. desember 1964

<i>Aktiva:</i>		<i>Passiva:</i>	
Kontantbeholdning	kr. 456 965.10	Kreditorer	kr. 636 585.80
Pantobligasjoner	» 14 503 442.50	Fond:	
Andre verdipapirer	» 1 237 740.50	Forsikr.fond kr. 11 576 893.18	
Andre tilgodehavender	» 152 340.48	Premiefond I » 2 441 413.02	
		Premiefond II » 1 365 562.50	» 15 383 868.70
		Kursreguleringsfond	» 330 034.08
	<u>kr. 16 350 488.58</u>		<u>kr. 16 350 488.58</u>

Oslo, den 31. desember 1964
30. september 1965

T. Dehli Jemtland

Knut Astrup

T. Rustan

Kåre Andersen

Revisor:
Kjartan Eide Fredriksen
statsaut. revisor

Terje Skavold
forretningsfører

Vellykket Tysklandstur 1965.

Første rekke fra venstre: Verten i St. Quirin, Trygve Opheim, John Fjelnseth, Fanny Steen, Gudrun Handeland, Ingrid Søylan, Knut Gerhardsen, Bodil Currie, Kaare Grefstad, Karl Nilsson, Thomas Morland.
Annen rekke fra v.: Odd Løkken, Roar Jensen, Kitty Fisknes, Mary Aafloy, Arne Hansen, Gebauer (tysk leder), Karl Haugnes, Tredje rekke fra v.: Inge Bjørntvedt (norsk leder), Haldor Lund Eliassen, Rolf Schröder, E. Falch, Gunnar Wiig, Finn Halck.
Øverst: Sverre Ekeberg, Rolf Hermansen, Fridtjof Andreassen. (Bildet er tatt utenfor St. Quirin).

Siemens Tyskland sammen med vårt eget firma var så elskverdig å invitere 25 ansatte fra Siemens Norge til et 8 dagers besøk i Hovedfirmaet, og det var en forventningsfull, men kanskje noe betenkt liten flokk som den 18. september om formiddagen i riktig ruskevær vandret over landgangen til «Kronprins Harald». Det var varslet storm på kysten, og vi syntes at båten rullet allerede ved kaien. Alle var bleke om nebbet, og i stillhet ble det delt ut sjøsykepilller. Jeg vil nevne denne litt dystre starten, for den som så flokken igjen etter endt tur, ville sikkert ikke i de strålende glade ansikter ha kjent noen av oss igjen. Fra båten søndag morgen gled inn på havnen i Kiel og til turens siste dag var vi begunstiget av det herligste sommervær med sol fra blå himmel.

Ombord hilste vi først og fremst ordentlig på våre kolleger fra Trondheim og på han Falck fra Bergen. Trønderne viste seg å svare til det begrep man har om «ækt trønder», lune, elskverdige og hjelpsomme til daglig, og var det fest, så kunne de det også! Vi gledet oss over forbrødringen, og med han Gerhardsen i spissen, og med en seier over Oslo i «Bowling» skåret nok trønderne mange poeng. Bergen hadde kun én representant, men han sang iallfall for 5! Han var «døktig» og «tidig».

Det er en nesten uløselig oppgave å skrive noen inngående rapport om denne eventurturen. Skal man dvele ved det nyttige eller ved det behagelige? Jeg har mest lyst til det siste, men da glemmes jo hensikten med turen, som var en studietur.

Jeg vil begynne med å si at den som aldri har

Vi var litt trette da vi kom fra båten, —

besøkt hovedfirmaet i Tyskland, neppe kan forestille seg hvilke kolossale områder Siemens-fabrikene rår over. Første dag, mandag, besøkte vi Erlangen hvor SSW har sitt administrasjonssenter. Der besøkte vi bl. a. «Hochhaus» med sine 17 etasjer over jorden og 11 heiser, som lynrapt førte oss opp til bygningens tak. Derfra hadde vi et praktfullt rundskue over byen og Siemens-anlegget samt over det nettopp innviede store forskningssenter (beskrevet i forrige nummer av avisen).

Erlangen har nå ca. 70000 innbyggere hvorav de som er ansatt i Siemens med familier utgjør nesten halvparten. Der var bygget ca. 5000 leiligheter og hus for de ansatte. Om ettermiddagen bilte vi til målerfabrikken i Nürnberg. Vi vandret fra den ene hall til den annen og kunne følge med i fremstillingen av målere, fra de store montasjehaller hvor hundreder av kvinner maurflittig satt bøyd over hver sin arbeidsplass og utførte hver sin lille detalj, og til målerne var ferdige for eksport.

Om aftenen var vi invitert til det vakre slott Atzelsberg hvor vi ble mottatt av en av de ledende herrer og ført til bords av våre tyske verter i slot-

— men et hjertelig velkommen gjorde underværker.

tets elegante representasjonssal. En vakker fargefilm fra Norge ble forevist, og det var også ordnet med en times konsert av en av Tysklands kjente pianistinner.

Tirsdag ble vi vekket kl. 6 og kjørte så til Gerätewerk Amberg. Vi fikk først en orientering over de forskjellige brytertyper i fabrikkens foredragssal, og derpå gikk vi gjennom fabrikkens mange og store haller og utstillingsrom. Overalt hersket samme flid og presisjon. Etter en rundgang på ca. 3 timer spiste vi middag i kasino, og kl. 14 var «arbeidsdagen» slutt. Vi ante nok ikke hvilken herlig biltur som ventet oss da vi dro fra Amberg til Sebruck ved Chiemsee, en tur på ca. 5 timer gjennom Bayerns storslagne landskap med de romantiske små blomstersmykkede hus og de himmelhøye fjell. Vårt hotell — Hotel Post — lå like ved vannet og var en perle av en idyll.

Onsdag gikk turen til Traunreut. Dette hadde særlig vi damer gledet oss til, da det her fremstilles husholdningsapparater, og det ble virkelig en interessant opplevelse. Men kanskje særlig interessant var det å høre om byens tilblivelse. Fra å være bunkers som fremstilte giftige gasser under krigen i et bortgjemt skogholt, hadde Siemens nå i løpet av 10 år klart å gjenreise det meste av Kleinbauwerk som ble ødelagt under krigen, og bygge en helt ny

Fra Nürnberg. (KN til venstre).

Et herlig sted hvor vi overnattet. Hotel Post, Seebruck.

og trivelig by med ca. 6000 innbyggere, vesentlig sudet-tyskere, østberlinere, østerrikere, flyktninger, som her hadde fått et nytt hjem og et levebrød. Selve Siemens-fabrikken var som overalt imponerende og selvsagt dominerende. Der var bygget skoler, kirker, jernbane, rekkehus, villaer og anlagt parker. Det var en ren og vakker liten by.

I fabrikken fikk vi se fremstillingen av komfyrer, helt fra de bare var en firkantet blikkplate og til de sto ferdige for utsendelse. Vi så også fremstillingen av strykemaskinen, og i det lekke utstillingsrommet fikk vi også anledning til å prøve den. Der ble også fremstillet gatelysarmaturer.

Etter middag gikk turen over autostradaen til St. Quirin ved Tegernsee, men underveis hadde vi nok en opplevelse, idet vi steg ut av bilen og vandret på loddrette stier opp til Siemens-Berghaus, som lå ca. 1000 m over havet. (Avbildet i vår avis nr. 3 for i år). For en luft og for et rundskue! Alle bestemte seg for at dit skulle vi en gang komme tilbake og tilbringe en ferie. Da vi hadde pustet ut og leşket

Fra utstillingslokalet i Erlangen.

Rottach-Egern am Tegernsee.

oss med en drink, gikk turen videre til St. Quirin. Vårt hotell her var et komfortabelt innredet tidligere privathus, hvor hvert rom var et eventyr for seg selv. Etter middag i hotellet, deltok vi i en bowling-konkurranse i hotellets underetasje, og her var det at Oslo led sitt «forsmedelige» nederlag overfor trønderne som ble tilbørlig hyldet med gaver, drincker, taler og sanger.

Torsdag reiste vi ved 8-tiden til München hvor vi hadde tiden til fri disposisjon til kl. 12. Vi oppførte oss sikkert som norske husmødre i Arvika, og gikk løs på byens stormagasiner og restauranter. Det ble mest til at vi beundret de elegante og velutstyrte butikkvinduer, da prisene var meget høye i forhold til hjemme. Byen virket forlokkende, og der ville vi gjerne ha blitt igjen noen dager.

Kl. 13.30 var det middag i Gjestekasino, og så fugte et par timers rundgang gjennom Wernerwerks utstillingsrom for telegraf-, signal- og fjernskriver-teknikk. En ung ingeniør demonstrerte for oss de forskjellige apparater, og hans foredrag var meget populært lagt opp, slik at det faktisk ble den mor-

Mottagelsen i Schloss Atzelsberg.

Middag sammen med Siemens-kolleger i Schloss Atzelsberg ved Erlangen.

somste av alle rundgangene. Etterpå ledsaget han oss gjennom Hermann-von-Siemens-Park, et veldig friluftsområde med fotball-, tennisbaner, bad, restauranter etc. Kl. 16 dro vi hjem til vårt hotell i St. Quirin, og denne aften synes jeg var turens høydepunkt. Vi ble invitert til «en liten avskjedsfest», heter det i programmet, i Schweiger-Alm ved Wildbad Kreuth, men det ble ingen «liten» fest. Fra hovedveien gikk en sti oppover i skogen omtrent som opp Tryvannskleivene, og det holdt hardt for damene med sine høyhelte sko. Vi ante ikke på forhånd hva vi gikk til, det skulle være en overraskelse, og det ble det da også. Vi var jo bare 6 damer så vi hadde mannsterkt følge, og så lå restauranten der strålende opplyst, og på trammen sto verten selv og hilste oss «Grüss Gott». Vi benket oss langs de hvitskurte langbordene, musikken spilte, folket sang, og seidlene kom straks på bordet, servert av vakre piker i sine karakteristiske drakter. Vi spiste stedets spesialrett, pølser i alle fasonger, og vi fikk en ny seidel hvis kruset var tomt. Vi lærte fort å legge seidelen på siden når den var tom, og straks sto en ny og skummende seidel foran oss. Det var også opptreden av bayerske unge menn som danset, slo seg på skinnbroken og på helene, jodlet og satte i sine kjente «gledeshyl». Da det led ut på kvelden, var det nok noen norske som trodde de kunne kunsten, men med mindre godt resultat. Stemningen var helt ubeskrivelig, og da vi skulle bryte opp, fikk damene hver sin «kinesiske» lykt, et effektivt påfunn. For det første skapte synet av disse duvende «fullmånene» ned gjennom svarte skogen en viss romantisk stemning, og for det annet ga de faktisk lys nok til at vi kunne finne frem til hovedveien igjen hvor bussen ventet oss.

Fredag morgen kl. 7 var det dessverre «Wecken und Kofferpacken», og så dro vi tilbake til München. Der besøkte vi Siemens-Museum, og kl. 12 var det offisiell avskjed med firmaledelsen ved

middagen i Gjestekasino. Ennå hadde vi noen timer til fri disposisjon før vi skulle innta vårt siste måltid i kasinoet, og kl. 23 tok vi avskjed med München, etter først å ha vært med på en times sight-seeing gjennom den strålende opplyste by.

Ja, dette var en kort oppramsing av det nyttige, og bare delvis av det behagelige, men plassen i avisen tillater ikke mer. Turen var, som leserne vil forstå, både lærerik og festlig. Jeg tror ingen av deltakerne noensinne vil glemme denne opplevelsen.

Norges var den 11. i rekken av europeiske Siemens-grupper som besøkte hovedfirmaet. Intet under at tyskerne kunne dette med å lede en gruppe fra den ene begivenhet til den annen og holde den i ånde fra 7 morgen til 23 aften. Der var en jevn stigning i programmet. Vi «arbeidet» likesom litt strengere til å begynne med, mens festlighetene nådde sitt høydepunkt i de bayerske alper ved de vakre sjøene Tegernsee og Chiemsee. Det var klokt å henlegge alle overnattinger til koselige hoteller langt borte fra de store byer. Overalt fikk vi førsteklasses forpleining, og alle steder ble vi ønsket velkommen av ledende herrer, som siden overlot oss til spesialister som ledsaget oss under alle besiktigelsene i fabrikkene. Hver dag spiste vi middag i et Siemens kasino sammen med tyske verter, mens nok en middag ventet oss på vårt hotell etter endt «arbeidsdag». Det ble talt, skålt og sunget hver dag, og adskillige seidler ble satt til livs.

Jeg må ikke glemme å nevne vår enestående tyske reiseleder. Fra det øyeblikk han møtte oss søndag aften i Nürnberg og til siste slutt kunne vi bare slappe helt av. Han sørget for absolutt alt. Selv det minste uttalte ønske ble oppfylt. Alt skjedde med tysk presisjon, om det så var å besøke «Spezialabteilung für die Damen» til å legge seg og stå opp. Det nyttet ikke å møte opp 3 min. på halv, hvis tiden var satt til halv, men så skjedde også alle ting til fastsatt tid! Vi beundret den tyske presisjon, grundighet og flid. Det forklarer alt hva

Herr Gebauer holdt en spirituell tale for oss.

Frauenkirche i Nürnberg.

de har rukket å bygge opp igjen etter krigen. Vi hadde hele tiden egen buss til disposisjon med en stø og pålitelig sjåfør, og det ble kjørt adskillige mil i de 8 dagene, noen har tippet 175 mil. Det gikk konstant i 80 km's fart og mer over autostradaer, veier, broer, stier, gjennom byer og alpelandskaper.

Vi ble alle meget gode venner på turen, og slik — fremført i frihet — lærte vi hinannen å kjenne fra ganske andre og festligere sider enn de som til daglig er fremherskende på en travel arbeidsplass. Gerhardsen var utrettelig, og med sin morsomme trønderdialekt var han et stadig muntrasjonsråd, og ble da også «adoptert» av reiselederen som hans sønn, noe Gerhardsen hadde visse fordeler av, for det ble nok mang en ekstra seidel som falt på ham p.g.a. «slektskapet». Ja, så får fotografiene tale for seg selv.

Et godt råd til en evt. neste kontingent er: Ha gode, flathelte sko på bena under all traskingen i fabrikkene.

Alle deltagerne på turen vil gjerne benytte denne anledning til å takke ledelsen såvel i hovedfirmaet som her i Norge for en helt igjennom vellykket tur!

BÅT I MØRKE —

Fjorden ligger bekende mørk i vinterkvelden. Fjernt inne glimter lys fra fastlandet og noen strimer siver ut fra øyene lenger ute, men ellers er det stummende mørkt og isnende sno.

Hva er hav og hva er land? Umulig å skimte fra min ensomme odde. Men de sugende, rallende brenningene forteller meg hvor fjellene og stranden er. Men hva er så det? Langt der ute.

Det er noe trolsk som glir innover, som tusener av sankthansormer på vandring over mørk sjø. Det er som mange flimrende lys skjelver i luften og sprer ilinger over det oljesvarte vannet. For det er en damper som siger innover mot sundet i januarkvelden.

Som et lysende eventyr kløver den svartheten og jeg hører stempelslagene som en underlig melodi der lyden når odden. Det ser ut som noen av himmelens stjerner har danset vekk fra sine plasser og gynger lavt over bølgene. Det er en stor damper, og det er som alle dens lys fyller fjordåpningen idet den passerer odden. Den sene, kaldsvarte kvelden blir plutselig levende og full av eventyr. Det er som en fremmed verden suser mot meg der ute fra sjøen, som selve livet drar forbi og siger videre til det blir oppslukt av ubarmhjertig mørke.

Jeg står ytterst på odden i den sure blåsten som gufsent blåser inn fra havet, og stirrer betatt på lyseventyret som flimrer der ute. Ombord er det sikkert tusener av rare ting, vakre kvinner, musikk og livsutfoldelse. Og jeg får plutselig en voldsom lengsel etter sørlige breddegrader med flommende sol og hvite kalkhus, palmer og vaiende cypresser og deilige, hvite strender som vaskes av himmelblått hav.

Så merker jeg at jeg fryser og hører atter draget fra de grådige bølgene som slår mot iskalde fjell og steinet, øde strand. Det flytende lyseventyret er vekk, og jeg famler meg frem mellom tornekrautt og nedsnødde bregner, hjem til den grå stua for å stenge mørke og kulde utenfor. . . .

Men selv inne i stua hører jeg skrallende stønn fra havets tanngard som slår hissig mot undervannsskjæret ved Blykista.

E. K.

Ved henv. til TM. tlf. 374 kan diasfremviser utlånes.

REBUSLØP OG MOTORKLUBB PÅ TOMTER

Det er vel ukjent for de fleste i firmaet at det også på Tomter er stiftet en motorklubb, så først en liten redegjørelse om denne.

Motorklubben på Tomter er nå ca. 1/2 år gammel. Det ble avholdt konstituerende møte 22. juni d. å. og som arbeidsutvalg ble valgt:

Formann Kj. Larsen, varaformann I. Nielsen, sekretær P. Gander, kasserer Bj. Stokstad.

Klubben bygger på de samme lover som motorklubben i Oslo og med samme formål — å være sine medlemmer behjelpelig med å holde bilutgiftene lavest mulig, dessuten drive opplysningsvirksomhet om bilen og om trafikkspørsmål i sin alminnelighet.

Selvfølgelig satses det på at klubben skal være selvhjulpen, men bedriften har vist stor interesse for å hjelpe til med startgrunnlaget, bl. a. ved innkjøp av diverse utstyr og verktøy. Mulighetene for å utføre mindre reparasjoner er gode, sommer som vinter, idet bedriften stiller verkstedlokalet til disposisjon, slik at man kan stå varmt og tørt mens arbeidet utføres.

Og så over til rebusløpet:

Dette ble arrangert 26. sept. i meget godt kjørevær. Løpet var lagt opp som et familieløp og med en lengde på ca. 30 km. Det var innlagt 9 rebuser av forskjellig vanskelighetsgrad. Løpet startet opp med en hukommelsesprøve, hvoretter man bega seg ut i terrenget. Løpet ble kjørt etter et kart som var tegnet spesielt for rebusløpet. Kartet dannet for øvrig grunnlaget for løsning av rebusene idet samtlige rebuser hadde sitt utspring i forskjellige stedsnavn i distriktet som var inntegnet på kartet.

Ved innkomsten måtte man gjennom en ryggeprøve på planke, som for øvrig ble meget utslagsgivende idet bare 3 deltagere klarte denne uten klikk.

For å teste deltagerens kjennskap til trafikkreglene måtte man også ved innkomsten besvare et spørreskjema med 15 spørsmål. Og etter besvarelsene å dømme skulle det ikke være noen fare ved å sende Tomterfolket ut på våre veier.

Det er all grunn til å rose de tre — Petter Gander, Knut Rud og Bjørn Stokstad, som sto ansvarlige for den tekniske tilrettelegging av løpet.

Løpet hadde passe vanskelighetsgrad og som kjent er grusveiene i Hobøl kommune et yndet sted for rallykjørere, og for de som måtte ønske det var det anledning til frisk kjøring innen trafikkreglens bestemmelser.

Som avslutning på dagen ble det servert lapskaus i bedriftens spisesal, samtidig ble resultatene regnet ut og lest opp.

Listen fikk følgende utseende for de beste:

	Anv. tid	Prikkbelastning
1. Bj. Grav	1.43 time	13 prikker
2. K. Henriksen	1.33 »	13 »
3. O. Heggland	1.36 »	16 »
3. I. Nielsen	1.61 »	16 »
5. Aa. Amundsen	1.26 »	17 »
6. H. Torp	1.65 »	19 »

Det var alminnelig kjent at løpet hadde vært vellykket — og ga mersmak.

Kjell A. Larsen

HILSEN FRA PER IVAR

Vi skal hilse fra gardist

Per Ivar Moe,

og si at formen er riktig go'!

Med Siemens hånd- og fotballag til Trondheim.

Fredag aften den 8. oktober reiste den hittil største idrettskontingent fra Oslo Ø til Trondheim for å møte kolleger nord for Dovre til edel kappestrid. Til toget var koplet en ekstra sovevogn som Siemens' 35 mann sterke tropp disponerte. Fra fabrikkens vår på Tomter møtte et fotballag og fra hovedkontoret i Oslo stilte fotball- og håndballag.

Under Arvid Johansens kyndige ledelse kom vi da endelig til Trondheim etter å ha sovet mer eller mindre godt. Over fjellet var det full vinter og det var godt å ha et ullteppe over seg.

På stasjonen ønsket Siemens-lagets Michelet og Grønnesby velkommen.

Vi dro til hotellet med bagasjen og så bar det rett til Sluppen til frokost.

Formannen i Siemens-laget, Grønnesby, ønsket oss velkommen til Trondheim og håpet at alle ville få et hyggelig minne fra turen. Han beklaget at værgudene ikke var nådige, men håpet allikevel at vi skulle få det moro sammen. Han kom videre inn på litt statistikk fra idrettssamkvemmet mellom Trondheim og Oslo og det fremgikk at det var hele 15 år siden Oslo sist gjestet Trondheim. Han håpet selvfølgelig at det ikke ville gå 15 år til neste arrangement. Det er jo både et økonomisk og praktisk spørsmål som skal løses, men da firmaets ledelse alltid har vært meget imøtekommende, mente han at vi i fremtiden sikkert ville møtes oftere.

Ved loddtrekningen ble det bestemt at Siemens Oslo og S/Trondheim skulle spille første kamp. — S/Trondheim og S/Tomter den andre og endelig S/Oslo og S/Tomter den tredje. Spilletiden ble satt til 2 omganger à 15 minutter.

Håndballkampen mellom S/Oslo og S/Trondheim ble berammet til kl. 12.00 i den flotte Nidarøhallen.

Fra Trondheimsfirmaet hilste avd.sjef Petersen fra direktør Bottheim og kontorsjef Hellesvik, som begge var forhindret i å møte.

Petersen kom inn på litt historikk om Trondheimsfirmaet og nevnte blant annet med en viss stolthet at firmaet er eldre enn firmaet i Oslo da det så tidlig som i 1898 hadde navnet Trondhjems elektriske Bureau. Han nevnte videre planleggingen og byggingen av det flotte Sluppenanlegget som er tegnet av arkitekt Krag i samarbeid med sjefsarkitekt Schäfer fra Stamhuset. Med sin enkle, men vakre

arkitektoniske utforming er byggekostnaden den nest laveste av samtlige Siemensanlegg i verden. Det er bare Australia som kan operere med lavere byggekostnader. Dette skyldes kanskje i første rekke den spesielle byggemåte — det 7 etasjes administrasjonsbygget er bygget rundt et kjernehus og det hviler på 14 bæresøyler.

Montør Ø. Duestad fra fotballgruppen i Oslo takket for invitasjonen og håpet på et godt sportslig arrangement.

Med herrene Petersen, Michelet og Grønnesby som ledsagere ble vi så vist rundt på Sluppen og det er ikke fritt for at vi ble litt imponert og i vårt stille sinn så vi i ånden Linderudprosjektet dukke opp i det fjerne.

Håndballkampen i Nidarøhallen endte med en knepen seier til Oslo-laget — 12 mot 11 mål. Kampen gikk i et høyt tempo og det ble vist godt spill fra begge lag. Oslolaget kan vel takke sin utmerkede målmann for at seieren såvidt ble halt i land. For øvrig hadde begge lag spillere som fullt ut behersket spilllets finesser. Det vil føre for langt å nevne alle navn og dessuten var det et typisk «Teamwork» som bragte Oslolaget den knepne seieren.

Etter lunsj på Sluppen sluppet spillere og ledere av på hotellet og kl. 15.30 gikk så den første fotballkampen mellom S/Oslo og S/Trondheim.

Værgudene hadde ikke vist seg fra sin beste side og regnet silte ned uavbrutt og banen lå praktisk talt under vann. Som følge av dette ble dessverre ikke det sportslige arrangement slik vi hadde ventet og det ble til sine tider parodi over dette «spillet over Spill» som «gjør menn til gutter og gutter til menn».

Kampen endte uavgjort 0—0 og resultatet kunne gjerne vært omvendt!

Den fortvilte situasjon tok guttene med godt humør og vi som var tilskuere til «kampen» beundret nettopp at smilet seiret også denne gang.

Så «spilte» S/Tomter mot S/Trondheim og da klarte Tomter å slå Trondheim med 2 mot 0 mål og det var litt av en overraskelse for dermed var Tomter seilt opp som favoritt til turneringen. Oslo som lå an med 1 poeng etter uavgjort kamp med Trondheim måtte altså vinne over Tomter for eventuelt å vinne pokalen.

Kampen endte uavgjort 0—0 og dermed hadde S/Tomter vunnet turneringen med 3 poeng mot Oslo 2 og Trondheim 1 poeng.

Vi diskuterte eventuelle arrangements i fremtiden og konklusjonen var at man såvidt mulig bør legge slike arrangements på vårparten da nedbørmengden i Trøndelag og på Østlandet er adskillig mindre på den årstiden slik at sjansen til tørr bane er større enn på høstparten.

Om kvelden var det ballfest i Handelsstanden og det var riktig hyggelig å stifte nærmere bekjentskap med «Trondheimsspillerne» med koner og så damene i Siemenslaget ikke å forglemme! Som vanlig er menn i flertall ved slike tilstelninger, men så imøtekommende og hyggelige som «Siemensfruene» og damene fra Siemenslaget var, behøvde ikke en eneste mann å være «veggpnyd», og alle fra Oslo og Tomter svinget seg i dansen.

Kveldens høydepunkt var premieutdelingen og gjestene var ubeskjedne nok til å ta med seg hver sin pokal hjem.

Ing. Kjell Larsen fra S/Tomter takket for pokalen og kom også inn på planene om flyttingen av fabrikk til Trondheim som naturligvis bød på problemer for den enkelte. Han sa seg glad for at idrettslaget hadde fått anledning til å besøke Sluppen og over å få et inntrykk av forholdene når man skal fatte en bestemmelse som i så høy grad berører de impliserte. O. J. Løken fra håndballgruppen takket så for maten.

Michelet viste en flott fargefilm om Siemens-lagets allsidige virksomhet og vi fra Oslo har nok litt å lære nettopp på dette feltet som betyr så meget for trivselen, samholdet og «korpsånden».

Festen fortsatte til ut i de små timer og vår ypperlige «allsangler» Duestad fikk hele Handelsstanden med seg i sine forskjellige påfunn.

Søndag kl. 10 startet vi på en busstur til Steinkjer hvor Vålerengen personlig — Arvid Johansen — hadde sørget for billetter til kampen Steinkjer—Vålerengen.

Været var adskillig bedre og det var en flott tur gjennom Inn-Trøndelag med mange vakre partier langsmed fjorden.

Det skulle være unødvendig å nevnte at blant de 6000 tilskuere gjorde 35 fra Oslo og Tomter seg særlig bemerket med sitt taktfaste heiarop. Kunsten består jo også i å uttale «Vål'enga» på den riktige måten. Hvis man er født i Oslo så lar det seg gjøre.

På tilbaketuren tok vi veien langs det store Leksdalsvatnet hvor Grønnesby kunne fortelle at «her vaker fisken» og skal vi tro ham rett er det ikke lite han har dratt opp.

Vi nådde så historisk grunn — Stiklestad — hvor slaget mellom Olav den hellige og den trønderske bondehær ledet av Tore Hund, sto i år 1030.

Vi var inne i den gamle stenkirken som ifølge tradisjonen ble reist ved den stenen hvor kongen falt. De vakre rose-malerier og den store fresken i skibet med motiv fra slaget vakte alles interesse.

Så var det å si hjertelig takk til ildsjelene Michelet og Grønnesby for deres gjestfrihet og evne til å gjøre det hyggelig for oss. Turen har gitt oss et varig og godt minne.

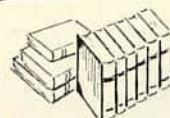
James

Læreren spør Ole:

— Hvis din mor kjøper en hatt til 50 kroner, en bluse til 70 kroner og en kåpe til 300 kroner. Hva blir så resultatet?

Lille Ole:

— En veldig scene med far.

BIBLIOTEKET

Nye bøker

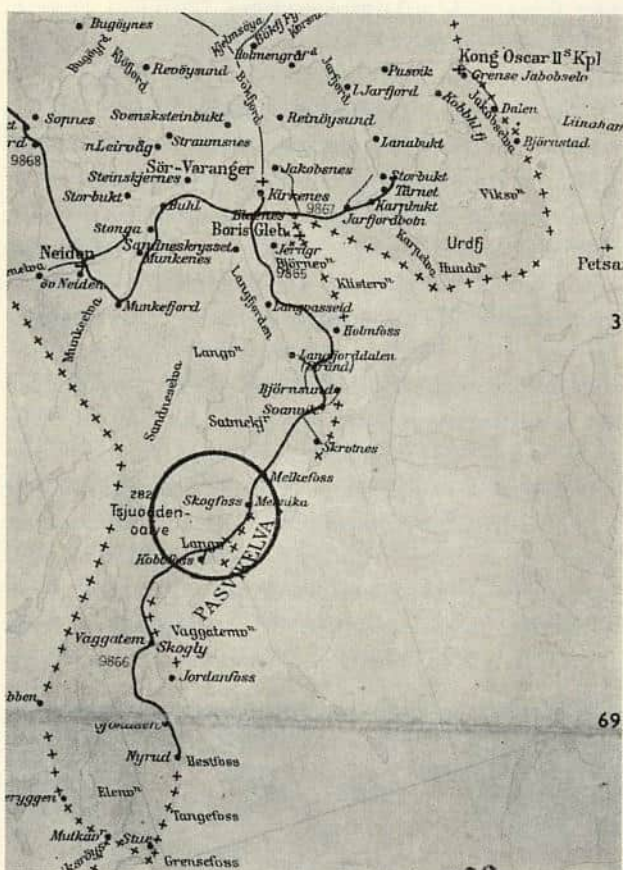
DK 651	Incoterms 1953 International rules for the interpretation of trade terms.
DK 621.318	Widerstände, Kondensatoren, Spulen und Ihre Werkstoffe.
DK 621.317.7	Elektrische Messgeräte und Messverfahren.
DK 621.3	Theoretische Grundlagen zur Berechnung der Schaltgeräte, Fritz Kesselring.
DK 621.3	Einführung in die Technik selbsttätiger Regelungen. Dr. Ing. Werner zur Megede.
DK 621.3	Graphische Darstellung in Wissenschaft und Technik. Prof. Dr. Marcello Pirani.
DK 336	Norges økonomi etter krigen, Statistisk Sentralbyrå.
DK 658.3	Introduktion av nyanställda till arbete och företag, Personaladministrativa Rådet.
DK 658.3	Test och hjälpmedel vid urval. Personaladministrativa Rådet.
DK 658.8	Management in Marketing, Text and Cases.
DK 621.318	Thyristor Handbuch.
DK 621.396.6	Praktischer Aufbau und Prüfung von Antennenlagen.
DK 659.121	Management and Advertising Problems, Booz-Allen & Hamilton, Inc.
DK 621.3	SIEMENS Formel- und Tabellenbuch.
DK 658.5	Grundlagen der Betriebswirtschaftlehre; Die Produktion.

Medarbeider i S/T Knut Petersen

Siv.ing. Kaare Melkild:

SAMEIET SKOGFOSS KRAFTVERK

Kart over Sør-Varanger.

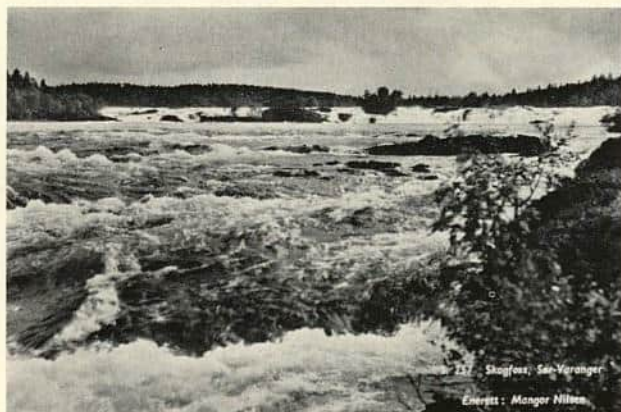
Behovet for elektrisk kraft i Øst-Finnmark ble i årene frem til 1964 dekket av en del mindre vannkraftverk og et dampkraftverk på ca. 15 MVA som tilhører A/S Sydvaranger på Kirkenes. Den dominerende industribedrift i området er A/S Sydvaranger som har landets største jernmalmgrube i Bjørnevatn og et stort knuseri og separasjonsverk på Kirkenes.

Det ble snart klart at det måtte skaffes mer kraft, og den mest nærliggende kraftkilde var Skogfoss som ligger i Pasvikelven ca. 50 km syd for Kirkenes. For å forestå utbyggingen, ble det dannet et nytt selskap som fikk navnet Sameiet Skogfoss Kraftverk, der A/S Sydvaranger og Varanger Kraftlag eier 50 % hver. Varanger Kraftlag leverer til borgerlig forsyning i området.

Pasvikelven som kommer fra den store innsjøen Enare i Finland, er på en strekning av ca. 100 km grenseelv mellom Norge og Sovjet-Samveldet, og utbyggingen av elven er regulert ved avtaler mellom de to land.

Pasvikelven er ganske flat og fossene er derfor mer for stryk å regne, men da vannmengden er stor, kan det bli betydelige kraftmengder. Det nederste utnyttbare fall er Boris Gleb, som ble bygd av nordmenn for russisk regning. Kraftverket som er på ca. 50 MW ble satt i drift i 1963, og kraften går i sin helhet til Sovjet som har store nikkelgruber like ved grensen. Lengre oppe i elven kommer så Skogfoss som altså utnyttes av nordmenn, og ennå lengre oppe i dalen vil nå Hestefoss/Tangefoss bli utbygd. Derfra skal kraften gå til Sovjet. Lengst mot syd hvor Pasvikelven renner gjennom Sovjet, har russerne i alt 3 kraftverk. Finnene eier bare magasinet Enare, men får ikke glede av kraftkildene.

Pasvikdalen er kjent for sin vakre og frodige natur — den er ikke en dal etter vanlig språkbruk, men et vidstrakt område med lave, skogkledte åser rundt elven som bukker seg frem. Her finnes treslag som ellers ikke vokser så langt mot nord, f. eks. osp. I elven er det mange fiskeslag — ørret, sik, gjedde, åbbor, mens laksen ikke kommer forbi Boris Gleb. Selv om det ikke finnes høye åser eller topper, har en mange steder praktfull utsikt over dalen, spesielt fra høyde 96 (den er 96 m o. h. og er dalens høyeste punkt). Derfra kan en også se over til den russiske nikkelbyen Nikkele. Jeg vil absolutt anbefale å

Skogfoss før utbyggingen.

Kraftstasjonen sett fra undervannssiden

henlegge ferieturen til disse strøk av landet. Noe de færreste er klar over er at Skogfoss ligger lengre syd enn Tromsø og like langt øst som Konstantinopel. Vinters tid kan det naturligvis være kaldt — da den ene 35 tonn tunge statorhalvdel ble transportert en natt i januar 1964 var det $\div 18^{\circ}\text{C}$ da «toget» startet fra Kirkenes, og $\div 42^{\circ}\text{C}$ da det kom frem til Skogfoss, men luften er så tørr at det høres verre ut enn det er.

For å demme opp elven er det bygget en betongdam over elveløpet. Grensen går der elven er dypet, og da det på dette sted er forholdsvis nært den norske elvebredd, ligger en stor del av dammen i Sovjet. For å kunne bygge dammen, fikk nordmennene tillatelse til å bevege seg fritt på en liten «skalk» av elvebredden på russisk side, og det ble også bygd en mindre jorddam 2—3 kilometer inn på russisk område. En kunne ikke komme inn på dette område uten «spesialpass».

Før krigen, da området tilhørte Finland, var det en livlig forbindelse over grensen.

På den norske siden av dammen er bygd en kort kanal frem til kraftstasjonen, og etter å ha passert turbinene, renner vannet gjennom en ca. 200 m lang kanal tilbake til elven nedenfor fossen. Fallhøyden er bare ca. 19 m, men de to turbinene kan ved fullast til sammen sluke over 300 m³ vann pr. sekund. Turbinene er levert av Karlstad Mek. Verksted i Sverige og er av Kaplan-type. Populært kan en si at de ser ut som store skipspropeller med vribare skovler. Skovlene har en diameter på 4.2 m. De to generatorene, hver på 27 MVA, 10 kV, 133.3 o/min., er levert og montert av Siemens Trondheim. De er fabrikkert hos SSW, *Dynamowerk* i Berlin. På grunn av det lave turtall blir dimensjonene meget store. Statorboringen er 6 m og de roterende deler inkl. turbinen veier over 200 tonn. Rotoren er en såkalt kjederotor som ble montert sammen på stedet.

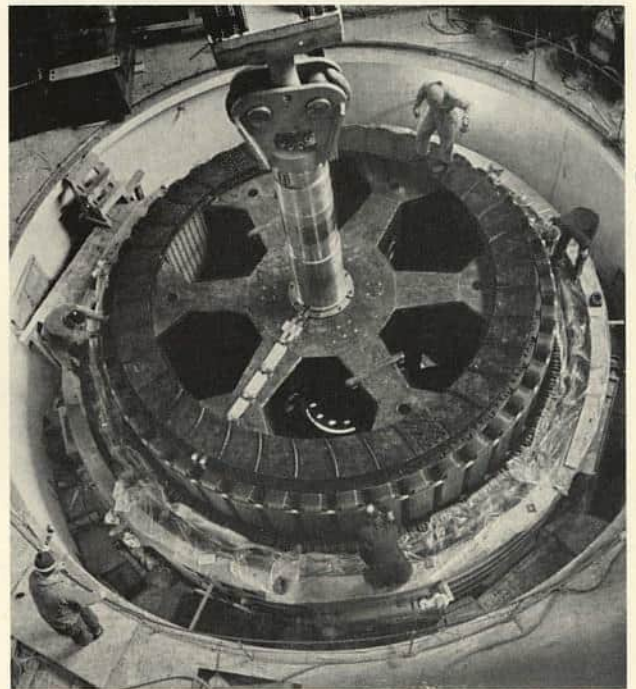
Apparatanlegget og kontrollutrustningen er også levert og montert av Siemens, Trondheim. Under prosjekteringen ble det lagt stor vekt på å skape et enkelt, oversiktlig og driftsikkert anlegg. Hver ge-

nerator er over skillebryter koplet til hver sin transformator 27 MVA, 10/145 kV. Fra transformatorenes høyspentside går det korte luftspenn bort til et utendørs 145 kV-anlegg, og derfra går en ca. 45 km lang 145 kV-linje til Kirkenes. I friluftsanlegget er montert våre 170 kV-dreieskillebrytere med elektrohydrauliske betjeninger. Til hver generator er koplet en stasjonstransformator på 400 kVA for å dekke stasjonens eget forbruk.

For å være dekket også ved et fullstendig sammenbrudd, er det installert et bensinaggregat som kan forsyne de viktigste motorer.

Lys- og teknisk installasjon i stasjonen ble også utført av S/T.

Da det ligger russiske kraftverk både nedenfor og ovenfor Skogfoss, og dammene i elven er for små til å oppta store variasjoner i vannføringen, er det viktig å ha oversikt over vannmengden som til enhver tid passerer stasjonen — russerne er ikke særlig meddelsomme når det gjelder sine tappingsprogrammer. Vannmengden gjennom turbinene måles ved hjelp av den såkalte Winter-Kennedy-metode hvor trykkdifferansen mellom inn- og utsiden av spiraltrømmen måles og omformes til en elektrisk strøm i en «Teleperm»-omformer. Denne trykkdifferansen er en funksjon av vannføringen. Det er i kontrollrommet montert en S & H-punktskriver som foruten vannmengden gjennom turbinene også registrerer overvannets høyde og stillingen av en regulerbar luke som brukes til å slippe vann forbi stasjonen når turbinene ikke kan ta alt. Ved hjelp

Fra generatormontasjen. Rotoren på 150 tonn senkes på plass. I bakgrunnen mont.formann O. Brustad, som ledet arbeidet.

av disse tre kurver har en oversikt over den vannmengde som til enhver tid har passert stasjonen.

Men det er ikke nok å bygge kraftstasjoner. Kraften må også distribueres til forbrukerne. Samtidig med Skogfoss, ble det også bygd en transformatorstasjon på Kirkenes. Den ligger like ved siden av A/S Sydvarangers separasjonsverk, og kontrollrommet ligger inne i verket. Her leverte vi også apparatanlegget. Linjen fra Skogfoss føres inn her, og det går videre en ca. 80 km lang 145 kV-linje til Varangerbotn for forsyning av Varanger Kraftlag. Det er installert 2 stk. 10 MVA transf. 145/3 kV som mater inn på A/S Sydvarangers bestående 3 kV-anlegg i sep.-verket, og 1 stk. 12 MVA 145/20 kV transf. Fra 20 kV-anlegget som består av 10—12 celler med doble samleskinner går det 20 kV-linjer både til gruveanleggene i Bjørnevatn og til vanlig borgerlig forsyning i Kirkenesområdet. De førnevnte vannkraftverk samkjører med Skogfoss over 20 kV-anlegget. Dampsentralen som tidligere var viktigste kraftkilden, er nå stoppet, men holdes i beredskap og kan levere inn både på 20 kV og 3 kV.

Våre samlede leveranser til Sameiet Skogfoss var på nesten 10 mill. kroner.

Det første aggregat i Skogfoss ble satt i drift 15. sept. 1964 kl. 0900 som planlagt, og det neste den 15. nov. 1964 kl. 0900, også som planlagt, og de har siden gått uten utkopling p.g.a. feil. Driftstans ved A/S Sydvaranger koster ca. kr. 12 000.— pr. time, så en stans vil bli uhyre kostbar. De andre kraftverk er for små til å holde driften i gang dersom Skogfoss skulle falle ut, og det er derfor hyggelig å konstatere at det første driftsåret har gått knirkefritt.

DEN LANGE MARSJEN

Etter en entusiastisk innsats klarte Siemenslagets primus motor, Jean Michelet, å mobilisere i alt 5 mann til frivillig å delta i den 75 km lange Sagamarsjen.

Under påskudd av mottoet helse — styrke — vilje, møttes vi så 20.8.65 kl. 21.00 på Stiklestad for å gjøre oss klar til kommende dagers dyst.

Utgangspunktet for marsjen, Olavskilden ved Sul, ble inntatt ved 8.30-tiden neste morgen.

Etter behørig filming av severdigheter og deltakere, og oppfriskning av historien om Olav Haraldson (senere Olav den Hellige) som i år 1030 sannsynligvis hadde benyttet samme rute frem til Stiklestad, la vi puljevis i vei under feiende musikk fra IØ-3-korpset sammen med ca. 1200 andre deltakere.

For å unngå at den til dels myrlendte rute skulle bli alt for oppgått, la vi friskt i vei og forserte den

første milen i fint tempo. Det ble lettere å gå da vi nådde fjellet, og den første hvil tatt da vi fikk utsikt over Verdalsfjøret med fjorden i bakgrunnen. Fjellet hadde så vidt begynt å innta de første nyanseer av høst og Hermannsnåsens profil tok seg flott ut også sett fra øst.

Det var herlig å ta av skjorten i det fine solværet og supe inn duften av røsslyng, myr, skog og hei. Å hvor deilig!

Her ser vi spretne jenter lett og ledig dra avsted, her ser vi kameratskapet slå ut i blomst. En militæravdeling med 10 kg's oppakning pluss gevær sliter seg i vei.

Vi beundrer dem alle og legger i vei på neste etappe. Det bærer ned fra fjellet, over de siste myrdrag ned gjennom skogen og til Kværnmoen, øverste fjellgård i bygden.

De første 25 km er passert, og det er deilig å slenge seg ned på gressvollen og slappe av. Havresuppen som serveres smaker fortreffelig, og så er det på'n igjen.

Vi gynger over elven Kværna på en gammel hengbro, snart ligger landeveien foran oss, vi skritter ut det vi er gode for, og det er ikke lenge før vi passerer Vuku. Bygdefolket har tatt helg, og kommer for å ta de vandrende i øyesyn.

Dalen åpner seg og viser sin storslagenhet. Store, fine gårder med flate åkrer hvor kornet vaier på høstgule strå.

Det bærer imot da vi nærmer oss Leirådal, og vi kjenner hva vi har bedrevet dagen med. Tempoet dabber av mens vi beskuer overføringslinjen fra Tunnsjødal.

Like etter frister Follobekken til en omgang for ansikt og svelg, og vi forundres over denne uskyldighet som våren i 1893 forårsaket det veldige Verdalsraset.

Vi nærmer oss dagens mål, vi skuer spiret på Stiklestad kirke, og til heiarop frisker vi på inn til møteplassen.

Inn-Trøndelag Leikarring ser ut til å ha tålt dagens marsj best, for etter noen få timer er de til takten fra fela i full sving på danseplatten. Snart lyder trekkspilltonene, stive muskler mykner til, og før en vet ordet av det, er det jenka, reinlender og pols.

Det lakker mot midnatt, og i motsetning til forrige natt, blir det hurtig så stille, de er trette de vandrende kvinner og menn.

Reveljen går, og friske og uthvilte stiller vi for de siste 35 km landevei. I dag skal vi se hva våre ben er gode for.

Vi er blant de første puljer som legger i vei, tempoet blir hardere enn avtalt, og gruppen deler seg i to allerede etter første 5 km.

Værgudene er på vår side, himmelen er trukket for og noen få regndråper legger veistøvet. Jo, det er fint å gå i dag også.

Det flagges på hver gård og overalt er det folk ved ruten. De er rundhåndet med blomster og oppmuntrende smil.

Vi har flere timers marsj langs Leksdalsvannet, men vi vet at det er nærmere 20 km å gå før det er passert. Dette gir en negativ virkning, og vi forsøker å overse vannet mest mulig selv hvor vakkert det er. Vi lar heller blikket gli over marker og åser omkring.

Ved Sem ligger første rasteplass, og dit kommer vi før havresuppen, så tempoet må ha vært større enn forutsatt av arrangørene. Her inntas frokost, mens velvillige hjelpekorpsdamer plastrer og smører såre ben.

Vi tar en trall iblant og humøret stiger etter hvert som vi legger kilometrene bak oss. Ettermiddags-solen titter frem og snart ser vi de første husene i Steinkjer.

Like utenfor byen samles gruppene, og her finner medalje- og diplomoverrekkelsen sted. Så er det oppstilling, og med musikkorps i spissen begynner marsjen gjennom Steinkjer.

To av våre er i kjempeform, mens vi andre tre har besværigheter med å finne takten. Vi kommer inn på asfalten, skrittlengden blir mindre, musklene mykner og nå kan vi gå.

Byens borgere er møtt frem og det er 17. mai-stemming. Det heies til kjent og ukjent, og det er moro å være med. Vi tenker det alle: «Her skulle det vært 50 — ja 100 fra Siemens med».

Vi når Gullbergaunet, Sagamarsjens mål, og skilles her. Noen tar på hjemvei mens de sprekeste byr opp Steinkjerjenter til «Sårbentvalsens» på «Blemmeballet», på byens torg.

Bj. H.

P.S.

Sagamarsjen er nå avviklet i 2 år på rad, og har hver gang samlet i alt ca. 1500 deltakere, fordelt på 2 marsjruter på henholdsvis 30 km (over 1 dag for familier) og 75 km (over 2 dager).

Arrangøren mener å la det gå tradisjon i dette, og vil heretter hvert år i august arrangere denne marsjen.

Vi som var med oppfordrer kolleger i S/T til manjevnt i kommende år å delta, for sammen å dele denne opplevelse som marsjen i virkeligheten var.

D. S.

Vi gratulerer!

25-års-jubileer

10.10.65. Fridtjof Andreassen, leder for post- og arkivavd.

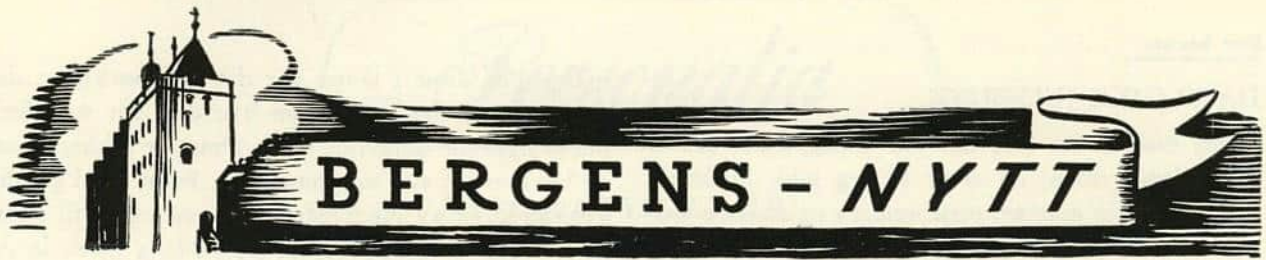

5.12.65. Haldor Lund 27.12.65. Johs. Hellesvik, Eliassen, lønningssjef. kontorsjef.

60 år

15.10.65. Ester Monsen, sentralborddame. 21.11.65. Karl Haugnes, sterkestr.kartotek.

BERGENS - NYTT

Medarbeider i S/B Bjarne Lyngvær Fotos: J. Gismervik

JAMES SIEMENS BOND

Vi suste med Siemensk hastighet langs riksveien mellom Lærdal og Årdal. Det var tett tåke med regn, riktig en uhyggelig fjellstemning. Noe lå i luften.

Plutselig kommer, ut av tåken, imot oss en stor lastebil med meget stor hastighet. Vi rygger i setene, vår bil manøvreres hurtig ut på veikanten, og så kommer braket. En stein suser fra lastebilens forhjul inn i vårt frontglass. Ruten blir hvit, vi ser ingenting og bilen bremses ned fra 70—80 til 0 mens bilen suser langs veikanten. Til alt hell, vi holdt oss på veien. Men i mellomtiden eksploderte ruten, og vi satt i rene friluftsvognen.

Den som ikke har prøvet å kjøre 2—3 mil i øs-pøs og tåke uten frontglass, med solbriller, kan neppe sette seg inn i det. Men, — alt har en overgang, sa reven, da den ble flådd med «navaren», og det sier vi også. Det kunne gått verre. *Johs. og Jan*

GRIEGHALLEN I BERGEN

Alle har sikkert hørt om Grieghallen, og nå er det endelig bestemt at den skal være reist til 900 årsjubileet i 1970.

Forutsetningene er naturligvis at finansieringen blir bragt i havn.

Kapitaloversikten pr. september 1965:

Tomten i Lars Hillesgt. på ca. 6 mål er skjenket av kommunen.

Gave fra Håkon Wallem	1 000 000.—
Disponible renter	ca. 450 000.—
Bevilget av Norsk Kulturråd	1 000 000.—
	<hr/>
	2 450 000.—
Tilsagn fra Norsk Kulturråd	4 000 000.—
	<hr/>
	6 450 000.—

Dette beløp antas å ville representere ca. 20 % av den nødvendige kapital.

Siden er det satt i gang medlemstegning med kontingent på 1000 kr., som kan fordeles over 10 halvår. Tilslutningen har vært god, og medio oktober var det tegnet for 1/2 million.

En skisse av Grieghallen vises nedenfor.

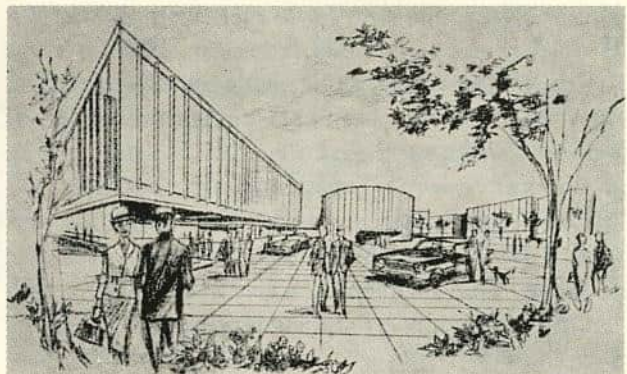
Ellers klipper vi fra Grieghallenkomitéens publikasjon:

«Med en Grieghall vil vi kunne se og høre det beste innenfor norsk og kontinentalt musikkliv og underholdningsvirksomhet.

Her vil bergenserne kunne møte ballettensembler, folkloregupper, orkestre og solister, som i dag drar Bergen forbi fordi vi intet sted kan ønske dem velkommen.

Grieghallen vil gi teatret anledning til å forlyste sitt publikum med glitrende operetteforestillinger, Harmonien muligheter for å samle et større publikum, ungdommen et sted hvor de kan hylle sine musikalske favoritter.

Hallen vil også være det naturlige sentrum for skolemusikkparader, elevkonserter, sangerstevner og ikke minst Festspillenes mangeartede forestillinger.»

DA VI GIKK JULEBUKK.

Jeg husker det som det var i dag, enda det er svært lenge siden, da Arne og jeg gikk julebukk. Det var riktig julevær, med snødrev og susende nordenvind. Skogen lå som et eventyr, og granene lignet tunge, rare spøkelser der de sto og suste i blåsten dryssende hvite av snø. Jamen var det moro å gå julebukk, for vi ble vel mottatt overalt og fikk kaker og annet julegodt. Vi hadde riktig utstaffert oss med julemasker og gode greier og var på vei oppover til en liten husmannsplass som lå øverst oppe i bygda, men da det lyste innbydende fra flere gårder langsmed veien, kunne vi vel alltid stikke innom disse også. Som sagt så gjort. Nedregården var nærmest og dit satte vi kursen. Det var to gamle brødre som eide denne gården, og de var kjent både vidt og bredt for å være noen artige grinebitere, og ikke særlig gjestfrie av seg. Men borte i drengestua bodde gamle Husmanns-Per, som han ble kalt, og han var kjent for det gode humøret sitt. Heller ikke må glemmes husholdersken der på gården, som gikk for å være veldig overtroisk, men var flink til å stelle huset for de to gamle brødrene. Tjenestegutten var heller ikke av det slaget som lo for mye. Det var altså folkene som bodde på Nedregården.

— Tør vi? sa Arne. — Vi tør, svarte jeg kjekt, og dermed gikk vi gjennom stakittporten og hadde egentlig tenkt oss bort til gamle Husmanns-Per, for han hadde moro av alt. Svakt lys sivet ut fra det vesle vinduet i drengestua. Juleneket var satt på plass, for Per glemte ikke fuglene, må dere tro. De svære nakne lønnetrærne i hagen skrek og jamret seg i vinden og så ut som spøkelser i det gule lyset som kom fra vinduene, og jamen syntes vi ikke det hele så riktig nifst ut.

Vi hadde en underlig følelse av at dette kom til å gå galt. Men da hendte det. Vi hadde helt glemt Raggen, den sinte hunden på Nedregården, som slett ikke var å spøke med. En stygg knurren hørtes og så fikk bikkja øye på oss og gjorde noen byks i snøen og kom imot oss. Vi ble livredde, naturligvis, for hunden på Nedregården var likeså bister som karene som bodde der. Jeg husker Arne snakket om låven derborte som eneste redningen. Heldigvis var det måket vei dit, så vi tok kjempespurt bort til den, men døren var låst og bikkja gjødde voldsomt rett bak oss. Nå hørte vi også stemmen til gamle Per og så dundret en av Nedregårdskara opp at det var tyver på ferde. En liten glugge i låveveggen ble redningen. At vi greide å komme igjennom den var rene miraklet, men gjennom gluggen kom vi ihvertfall.

Og så begynte spetaklet. Birgit, husholdersken, kom ut hun også, og skrek av full hals på Hus-

manns-Per. Inne i låven var det belgmørkt, og da vi ikke ante det minste om hvordan det var der, ble vi liggende dørgende stille. Omsider kikket vi ut og bevares for syn som møtte oss. Først så vi gamle Per, og så en av Nedregårdsbrødrene og så til slutt Birgit som hadde bevepnet seg med, ja gjett, jo et vaskebrett. Raggen gjødde og glefset og Per lyste med en stor fjøslykt. I grunnen ble vi så stive av redsel at vi glemte å gjemme oss igjen og da lyset streifet gluggen vi kikket ut ifra, kom ansiktene våre som var dekket med julebukkmasker midt i lyssirkelen. Og da gikk det slag i slag. Vi hørte en gurglende lyd fra Birgit før hun sank sammen i snøen. Gamle Per korset seg og Nedregårdsbonden selv sto stiv som en støtte av bare forundring og kanskje redsel han med.

— Hjelp, stønnet Birgit. Jeg har alltid sagt at det spøker her på denne gården. Hjelp. Bare Raggen ga en uhyggelig lyd fra seg. Til og med gamle Per var litt mummen i stemmen da han sa: — Jeg har visst glemt å sette ut julegrøten til dere . . .

— Hjelp, mimret Birgit igjen. Nå kan dere selv se at det spøker her . . .

Omsider fikk vi da målet igjen og både Arne og jeg måtte le, så komisk var det hele. Tre voksne mennesker sto og trodde vi var spøkelser, bortsett fra gamle Per, som trodde vi var julenisser på grøtejakt. — Det er bare oss, sa jeg. Vi går julebukk og ble skremt av bikkja.

Først tordnet Nedregården, så Per og så Birgit, men til slutt måtte de le de og. Ja, til og med den sure Nedregårdsbonden lo. Ja, som han lo.

— Birgit var redd, hikstet han, og trodde dere var virkelige spøkelser. Har dere hørt på maken til kjerringsnakk. Kom bare frem, gutter.

Og så ble det bare stasen med oss. Birgit var fornærmet, men det varte ikke så lenge. Per kneget og ertet henne. Men du store verden, Nedregården, ihvertfall den ene av brødrene som var der, var slett ikke sur og grinete som det ble snakket om. Han var jamen så koselig at han ba oss inn i storstua, og Birgit måtte fram med julebaksten.

— Bare kom igjen gutter, sa Nedregården. Det er lenge siden jeg har hatt så moro. Kom igjen og skrem Birgit, så hun ikke glemmer at det spøker her. Og gamle Per har godt av en liten skrekk han også, så husker han kanskje å sette julegrøten ut tidnok en annen gang. Per skrumpet liksom litt sammen han med. Men Nedregården sa ingenting om at han selv hadde stått stiv som en støtte og nistirret redselslagen på gluggen da han fikk se julemaskene våre.

Og så sa vi God Jul og takket for oss og løp hjemover i snøkavet. Jamen hadde det vært festlig på Nedregården . . .

E. K.

Personalia

VI GRATULERER!

40-årsjubileum

9.11.65 Alf Christiansen,
lagerformann.

25-årsjubileer

25.10.65. Nils Edseth,
montørform., sterkestr.

14.11.65. Thorbjørn
Bakken, sjåfør.

70 år

2.10.65. Arvid Wiger
(ing.)

15.10.65. Arne Berg,
(siv.ing.)

25-årsjubileum

24.10.65. Per E. Møller,
montør, svakestr.

70 år

2.10.65. Adolf Sørensen,
(form.)

60 år

23.10.65. Jens Chr.
Magnussen, regningsbud.

50 år

11.11.65. Nils Rolfsjord,
overing.

60 år

3.11.65. Herbert Halvor-
sen, siv.ing., svakestr.

TAKK!

Hjertelig takk for oppmerksomheten ved mitt
25 års jubileum.

Thorbjørn Bakken

Hjertelig takk for oppmerksomheten i anled-
ning min 60-års dag.

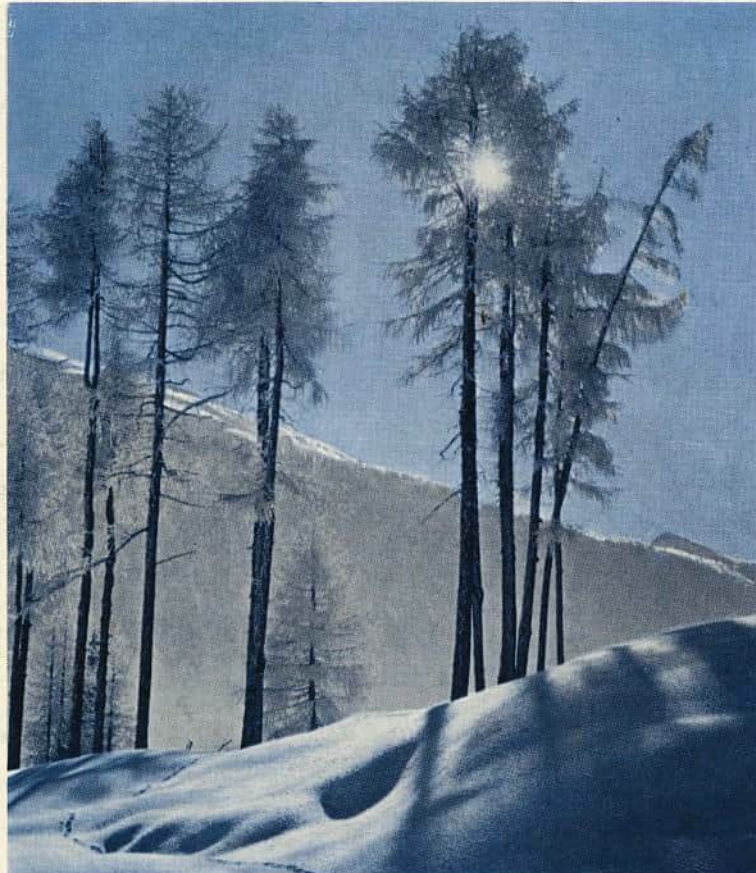
Jens Magnussen

Vi ønsker følgende nyansatte velkommen til oss:

<i>Navn</i>	<i>Ansatt</i>	<i>Stilling</i>	<i>Avd.</i>
Arnt Egil Karlsen	26/4 1965	Bud	Rbgt.
Agnar Lutnæs	3/5 1965	Regnskapssekretær	H.Bokh.
Sigmund Tangen	10/5 1965	Ingeniør	80
Gulborg Thoresen	13/5 1965	Kantinedame	Rbgt.
Liv Inger Nilsen	18/5 1965	Tegneassistent	10/20
Arnulf Wahl	22/5 1965	Ingeniør	10/20
Einar Karlsen	11/6 1965	Montør	Sterkstr.
Terje Stærfelt	28/6 1965	Læregutt	Sterkstr.
John Tverberg	28/6 1965	Ingeniør	10/20
John Strømme	5/7 1965	Tekniker	10/20
Knut Nordhasli	12/7 1965	Montør	Sterkstr.
Alf Sørensen	12/7 1965	Læregutt	Sterkstr.
John Hoffstrøm	12/7 1965	Montør	Sterkstr.
Steinar Jørgensen	12/7 1965	Tekniker	10/20
Jan Henrik Koch	13/7 1965	Montør	Sterkstr.
Per Fragaadt	19/7 1965	Montør	Sterkstr.
John Olav Stålesen	21/7 1965	Hjelpcarb.	Sterkstr.
Rolf Trollnes	19/7 1965	Montør	Sterkstr.
Arvid Tønsaker	22/7 1965	Montør	Sterkstr.
Gro Nystrøm	26/7 1965	Tegneassistent	10/20
Dag Wilhelmsen	28/7 1965	Læregutt	Sterkstr.
Helge Fjeld	2/8 1965	Læregutt	Svakstr.
Jan Erik Ekdahl	2/8 1965	Montør	Sterkstr.
Per Sand	2/8 1965	Montør	Sterkstr.
Arnfinn Kristensen	2/8 1965	Avdelingsøkonom	80
Arne Stenby	2/8 1965	Ingeniør	10/20
Aage Runsjø	2/8 1965	Salgsarbeider	80
Klaus Wigernes	9/8 1965	Montør	Sterkstr.
Sverre Nilsen	9/8 1965	Montør	Sterkstr.
Wenche Bergendahl	16/8 1965	Tegneassistent	10/20
Arne Haugan	16/8 1965	Læregutt	Svakstr.
Valborg Støren	23/8 1965	Kontordame	Fakt.
Reidar Rusten	25/8 1965	Montør	Sterkstr.
Jan Themmen	30/8 1965	Montør	Sterkstr.
Erik Jansen	30/8 1965	Montør	Sterkstr.
Jan Simonsen	30/8 1965	Bud	M.gt. 15
Jan Andreassen	30/8 1965	Læregutt	Sterkstr.
Gustav Ekeland	1/9 1965	Montør	Sterkstr.
Sveinung Berdal	1/9 1965	Tekniker	10/20
Evy B. Westerheim	1/9 1965	Sentralborddame	Rgt.
Sidsel Anstensen	6/9 1965	Kopieringsassistent	10/20
Gudrun Blindheim	6/9 1965	Skrivedame	10/20
Tore Holaker	8/9 1965	Praktikant	Sterkstr.
Arne Wigmostad	10/9 1965	Montør	Sterkstr.
Birger Watz	13/9 1965	Tekniker	10/20
Josef Sandor	14/9 1965	Montør	Sterkstr.
Randi Tørdal	15/9 1965	Kontordame	10/20
Kjell Henriksen	20/9 1965	Tekniker	10/20
Kjell Bjercknes	21/9 1965	Montør	Sterkstr.
Henrigue Rodrigues	25/9 1965	Hjelpcarb.	Sterkstr.
Anni Lore Mohn	27/9 1965	Skrivedame	10/20
Tore Arnold Nilsen	18/8 1965	Læregutt	Svakstr.

*Redaksjonen i Oslo, Trondheim og Bergen ønsker
alle lesere og medarbeidere en god jul og et
riktig godt nytt år!*

VINTERSOLHVERV

Uten kildeangivelse er ettertrykk av avisens artikler forbudt.

A.W. BRØGGERS BOKTRYKKERI A/S - OSLO